

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İÇTÜZÜĞÜ ⁽¹⁾

Milletmeclisi Karar Tarihi: 5/3/1973 No: 584
Yayımlandığı R. Gazetenin Tarihi: 13/4/1973, No: 14506
Yayımlandığı Düsturun Tertibi: 5, Cildi : 12, S. 1850

BİRİNCİ KISIM

Genel hükümler ve tarifler

Dönem, yasama yılı, birleşim ve oturum:⁽²⁾

Madde 1 – Yasama dönemi, Türkiye Büyük Millet Meclisinin iki milletvekili genel seçimi arasındaki süre olup, bu süre, Anayasa uyarınca uzatılmadığı veya seçimler yenilenmediği takdirde, beş yıldır.

Yasama yılı, 1 Ekimde başlayıp 30 Eylülde sona eren süredir.

Birleşim, Genel Kurulun belli bir gününde açılan toplantısıdır.

Oturum, bir birleşimin ara ile bölünen kısımlarından her biridir.⁽²⁾

Üye tamsayısı:

Madde 2 – Üye tamsayısı altıyüzdür. Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelik-lerinde boşalma olması üye tamsayısını değiştirmez.⁽³⁾

Ancak bu İçtüzükte öngörülen seçimler için, siyasi parti gruplarının ve siyasi parti grubu mensubu olmayanların yüzde oranlarının hesaplanmasında üye tamsayısından açık milletvekilliklerinin çıkarılması suretiyle bulunan sayı esastır.⁽²⁾

İlk toplantı ve andiçme:

Madde 3 – (Değişik: 27/7/2017 - 1160 S. Karar / 1 md.)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu, milletvekili genel seçimi kesin sonuçlarının Yüksek Seçim Kurulunca ilanını takip eden üçüncü gün saat 14.00’te çağrısız olarak toplanır. Bu birleşimde, önce milletvekillerinin andiçme töreni yapılır.

Andiçme, her milletvekilinin Anayasadaki metni kürsüden yüksek sesle aynen okuması suretiyle olur.

Milletvekilleri; seçim çevresi, soyadı ve adlarının alfabe sırasına göre andiçerler.

Andiçme töreninde bulunmayan milletvekilleri veya ara seçimde milletvekili seçilenler, katıldıkları ilk birleşimin başında andiçerler.

Milletvekilleri andiçerek göreve başlarlar. Andiçmekten imtina eden milletvekilleri, milletvekili sıfatından kaynaklanan haklardan yararlanamazlar.⁽²⁾

(Ek fıkra:-9/10/2018 – 1200 S.Karar/1 md.) Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlar, atandıkları tarihten sonra yapılan ilk birleşimde andiçerler.

Yasama yılının başlaması:

Madde 4 – Türkiye Büyük Millet Meclisi, 3 üncü maddede yazılı olan durum dışında her Ekim ayının birinci günü çağrısız toplanır.⁽²⁾

(1) (a) 7 Kasım 1982 tarih ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasına göre kurulan Türkiye Büyük Millet Meclisinin toplantı ve çalışmaları için ken-di içtüzüğünü yapıncaya kadar Millet Meclisinin 12 Eylül 1980 tarihinden önce yürürlükte bulunan içtüzüğünün Anayasaya aykırı olmayan hükümlerinin uygulanması Anayasanın geçici 6 ncı maddesi hükmü gereğidir.

(b) 24/5/1996 tarih ve 22645 sayılı R.G.'de yayımlanan TBMM'nin 16/5/1996 tarih ve 424 sayılı Kararıyla; bu Tüzüğün başlığında ve içinde geçen; "Millet Meclisi" ibareleri "Türkiye Büyük Millet Meclisi", "Divan Üyesi" ibareleri, "Katip Üye", "İdareci Üye" ibareleri "İdare Amiri", "Çekinser" kelimesi "Çekimsen" olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir. "Cumhuriyet Senatosu", "Cumhuriyet Senatosu Başkanı", "Cumhuriyet Senatosu Başkanlık Divanı", "Cumhuriyet Senatosu Üyeleri" ve "Senatör" ibareleri ise metinden çıkarılmıştır.

(2) TBMM'nin 16/5/1996 tarih ve 424 sayılı Kararıyla; bu maddelerde geçen, "1 Kasım - 31 Ekim" ibaresi, "1 Ekim - 30 Eylül" ve "4 yıl" ibaresi "5 yıl"; "dörtüyzelli" sayısı, "beşüyzelli"; "Kasım" kelimesi "Ekim" olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

(3) TBMM'nin 9/10/2018 tarih ve 1200 sayılı Kararıyla, bu fıkroda yer alan "beşüyzellidir" ibaresi "altıyüzdür" şeklinde değiştirilmiştir.

Tatil:

Madde 5 – (Değişik: 16/5/1996 - 424 S.Karar/2 md.)

Tatil, Türkiye Büyük Millet Meclisinin çalışmalarının belli bir süre ertelenmesidir.

Danışma Kurulunun önerisi üzerine Genel Kurulca başka bir karar alınmadıkça Türkiye Büyük Millet Meclisi 1 Temmuz günü tatile girer.

Bir yasama yılı içinde üç aydan fazla tatil yapılamaz.

Ara verme :

Madde 6 – Ara verme, Türkiye Büyük Millet Meclisinin onbeşgünü geçmemek üzere çalışmalarını ertelemesidir.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin araverme kararı alması, Danışma Kurulunun bu konudaki görüşü alındıktan sonra teklifi Genel Kurulca oylanması suretiyle olur.

Tatilde veya aravermede toplantı:

Madde 7 – (Değişik: 16/5/1996-424 S.Karar/3 md.)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı, tatil veya ara verme sırasında Cumhurbaşkanı veya Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı tarafından toplantıya çağırılması halinde, belirtilen gün ve saatte toplanır.

(Mülga fıkra: -9/10/2018 – 1200 S.Karar/25 md.)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı doğrudan gerek görürse toplantı çağrısına karar verebilir. Üyelerin beşte birinin imzasını taşıyan gerekçeli önergedeki çağrı istemini ise en geç yedi gün içinde yerine getirir.

Bu çağrılarda, toplantı gün ve saatinin ve bu toplantıyı gerektiren konunun belirtilmiş olması şarttır.

Birleşim yeterli çoğunlukla açılabilirdiği takdirde, Başkan, ilk önce çağrı yazısını okutur ve bu toplantıyı gerektiren konu görüşülür. Konu üzerinde gerekli işlemler tamamlandıca, Türkiye Büyük Millet Meclisi çalışmalarına devam karar vermediği takdirde, tatile veya ara vermeye devam olunur. Yeterli çoğunluk sağlanamazsa çağrı düşer.

İKİNCİ KISIM

Türkiye Büyük Millet Meclisinin Kuruluşu

BİRİNCİ BÖLÜM

Başkanlık Divanı

Geçici Başkanlık divanı:

Madde 8 – Yasama döneminin birinci birleşiminin ilk oturumundan başlayarak Başkan seçilinceye kadar en yaşlı Milletvekili Geçici Başkanlık görevini yapar. İkinci derecede en yaşlı üye, Başkanvekilliği görevini yerine getirir. En genç altı milletvekili de, geçici olarak Katip Üyelik yaparlar.

Başkanlık Divanının kuruluşu:

Madde 9 – Başkanlık Divanı, Bir Başkan; dört Başkanvekili; yedi Katip üye; üç İdare Amirinden kurulur.

Gerektiğinde, Genel Kurul, Danışma Kurulunun teklifi üzerine Katip üyelerin veya İdare Amirlerinin sayısını artırabilir.

Başkan seçimi ve süresi

Madde 10 – (Değişik: 16/5/1996-424 S. Karar/ 4 md.)

Başkanlık için bir yasama döneminde iki seçim yapılır. İlk seçilenin görev süresi iki, ikinci devre için seçilenin görev süresi üç yıldır.⁽¹⁾

Siyasi parti grupları Başkanlık için aday gösteremezler.

(1) 9/10/2007 tarihli ve 902 sayılı TBMM Kararının 1 inci maddesiyle bu fıkrada geçen "yasama yılıdır" ibaresi "yıldır" olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

(Değişik birinci cümle:9/10/2007-902 S. Karar/1 md.) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkan adayları, Meclis üyeleri içinden, milletvekili genel seçimlerinden sonra Meclisin toplandığı günden itibaren veya ikinci devre için yapılacak seçimlerde birinci devre için seçilen Başkanın görev süresinin dolmasından on gün önce başlamak üzere, beş gün içinde Başkanlık Divanına bildirilir ve Türkiye Büyük Millet Meclisi seçimin yapılacağı gün kendiliğinden toplanır. Başkan seçimi gizli oyla yapılır. İlk iki oylamada üye tamsayısının üçte iki ve üçüncü oylamada üye tamsayısının salt çoğunluğu aranır. Üçüncü oylamada salt çoğunluk sağlanamazsa, bu oylamada en çok oy alan iki aday için dördüncü oylama yapılır; dördüncü oylamada en fazla oy alan üye, Başkan seçilmiş olur. Başkan seçimi aday gösterme süresinin bitiminden itibaren beş gün içinde tamamlanır.⁽¹⁾

Parti gruplarının Başkanlık Divanında temsili:

Madde 11 – Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı, siyasi parti gruplarının parti grupları toplam sayısı içindeki yüzde oranlarını ve bu oranlara göre her siyasi parti grubuna düşen Başkanlık Divanındaki görev yeri sayısını tespit eder ve Danışma Kuruluna bildirir.

Başkanlık Divanındaki görev yerleri, Başkanvekillikleri için - iki adedi Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının salt çoğunluğuna sahip siyasi parti grubuna ait olmak üzere oranı en yüksek olandan başlayarak sıra ile dağıtılır.

Katip Üyeliklerle, İdare Amirlikleri için görev yerleri dağıtımı Danışma Kurulunun görüşü alındıktan sonra Genel Kurulca kararlaştırılır.

Siyasi parti grupları kendilerine düşen yerler için adaylarını gösterir. Bu adayları gösteren listenin Genel Kurulca işaret oyuyla oylanması suretiyle seçim tamamlanmış olur.

(Değişik cümle: 16/5/1996-424 S. Karar/5 md.) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanvekillikleri, Katip Üyelikleri ve İdare Amirlikleri için, bir yasama döneminde iki seçim yapılır. İlk seçilenlerin görev süresi iki, ikinci devre için seçilenlerin görev süresi üç yıldır. Bu görevlerde herhangi bir suretle boşalma olması halinde, yeni seçilen Divan Üyesi, eskisinin görev süresini tamamlar.⁽²⁾

Başkanlık Divanında boşalma:

Madde 12 – Başkanlıkta boşalma halinde, yeni Başkan seçilinceye kadar, en yaşlı Başkanvekili, Geçici Başkanlık görevini yerine getirir.

Başkanlık Divanının diğer üyeliklerinde boşalma halinde, noksan üyelik tamamlanmaya kadar Divanın görev ve yetkisi aynen devam eder.

Noksan üyelik en kısa zamanda tamamlanır.

Mensup olduğu siyasi parti ile üyelik bağı sona eren veya Türkiye Büyük Millet Meclisinde grup kurma hakkını kaybeden bir siyasi parti mensubu üyenin, Başkanlık Divanındaki görevi kendiliğinden sona erer. Bu takdirde de yukarıdaki fıkra hükmü uygulanır.

Genel Kurulda siyasi parti gruplarının oranlarında değişiklik olması sonucunda, bunların Başkanlık Divanında sahip oldukları üyeliklerin sayısı ve görev yerleri değişen oranlara uymuyorsa, Başkan, bu durumu tespit eder. Bunun üzerine, 11 inci madde uyarınca gereken işlem yapılır.

Başkanlık Divanının görevleri:

Madde 13 – Başkanlık Divanı, kanunlar ve İçtüzük gereğince verilen görevleri yerine getirir.

Genel Kuruldaki oylamalarda ve seçimlerde önemli bir yanlışlık olduğu iddia edilirse, Başkan usul görüşmesi açabilir ve gerekirse oya başvurarak düzeltme yapar. Yanlışlık birleşimden sonra anlaşılırsa Meclis Başkanı, Divanı toplayarak takip edilecek yolu kararlaştırır.

Başkan, kendisine ait görevlerin yerine getirilmesi bakımından gerekli görürse, Divanın görüşünü alabilir.

Başkanlık Divanının toplantı yeter sayısı üye tamsayısının, karar yeter sayısı ise hazır bulunan üyelerin salt çoğunluğudur;

Ancak Başkanlık Divanı Üyelerinin tek başlarına üzerlerine aldıkları işlerden dolayı yapılacak şikayetler için toplantı yeter sayısı, hakkında şikayette bulunulan üyenin dışındaki bütün üyelerin tamamıdır.

Başkan veya vekil olarak görevlendirdiği Başkanvekili hazır bulunmadan Divan toplanamaz ve karar alamaz.

(1) 10/4/2003 tarihli ve 766 sayılı TBMM Kararının 1 inci maddesiyle bu fıkra da geçen "on gün" ibaresi, "beş gün" olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

(2) 9/10/2007 tarihli ve 902 sayılı TBMM Kararının 1 inci maddesiyle bu fıkra da geçen "yasama yıldır" ibaresi "yıldır" olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

Başkanın görevleri:

Madde 14 – Başkanın görevleri şunlardır:

1. Türkiye Büyük Millet Meclisini Meclis dışında temsil etmek;
2. Genel Kurul görüşmelerini yönetmek;
3. Tutanak dergisi ile tutanak özetini düzenlenmesini denetlemek;
4. Başkanlık Divanına başkanlık etmek ve Divanın gündemini hazırlamak;
5. Danışma Kuruluna başkanlık etmek;
6. **(Değişik: 16/5/1996-424 S. Karar/6 md.)** Türkiye Büyük Millet Meclisi komisyonlarını denetlemek; işlerde birikme halinde komisyon başkanı ve üyelerini uyarmak ve durumu Genel Kurulun bilgisine sunmak;
7. Başkanlık Divanı kararlarını uygulamak;
8. Türkiye Büyük Millet Meclisinin idari ve mali işleri ile kolluk işlerini yürütmek ve denetlemek;
9. **(Değişik: 16/5/1996-424 S. Karar/6 md.)** Başkanlık Divanı bünyesinde oluşturulacak "Türkiye Büyük Millet Meclisi Kültür, Sanat ve Yayın Kurulu" aracılığıyla Meclisi ve çalışmalarını yurt içinde ve yurt dışında tanıtıcı tedbirler almak ve yayın yapmak;
10. Kendisine Anayasa, kanunlar ve içtüzükler gereğince verilen görevleri yerine getirmek.

Başkan, özürü olduğu veya Türkiye Büyük Millet Meclisi toplantı halinde iken Ankara dışında bulunduğu zaman, görevlerini yerine getirmek üzere, Başkan vekillerinden birisini kendisine yazıyla vekil olarak tayin eder.

Başkan, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına ayrılan resmi konaklarda oturur.

Başkanvekillerinin görevleri:

Madde 15 – Başkanvekillerinin görevi, Başkanın yerine Genel Kurul görüşmelerini yönetmek ve yönettiği oturumlarla ilgili tutanak dergisi ile tutanak özetinin düzenlenmesini gözetmektir.

Başkanvekillerinin hangi birleşim veya oturumları yöneteceklerine Başkan karar verir.

Katip Üyelerin görevleri: ⁽¹⁾

Madde 16 – Katip Üyelerin görevleri şunlardır:

1. Tutanakların tutulmasını denetlemek;
2. Tutanak özetlerini yazmak;
3. Genel Kurulda evrak okumak;
4. Yoklama yapmak;
5. Oyları saymak;
6. Seçimlerin düzen ve dürüstlük içinde geçmesini denetlemek;
7. Söz sırasını kaydetmek.

İdare Amirlerinin görevleri: ⁽¹⁾

Madde 17 – İdare Amirlerinin görevleri şunlardır:

1. Türkiye Büyük Millet Meclisinin idari ve mali işleri ile kolluk işlerini Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanının talimatına uygun olarak yürütmekle Başkana yardımcı olmak;
2. Özel törenleri idare etmek;
3. Türkiye Büyük Millet Meclisi bütçesine ilişkin tekliflerini Başkana sunmak;
4. Genel ve özel giriş kartlarını dağıtmak;

İdare Amirleri; sükün ve düzenin korunması, görüşmelerin açıklık ve serbestliğinin sağlanması ve gereken hallerde emniyet kuvvetinin kullanılmasında Başkanlığın yürütme vasıtalarıdır; ortak sorumluluk içinde görev yaparlar ve yetki kullanırlar; tatil ve araverme sırasında sıra ile Ankara'da otururlar, bu sırayı Başkan tespit eder.⁽²⁾

(1) TBMM'nin 16/5/1996 tarih ve 424 sayılı Kararıyla, 16 ncı madde numarası 17, 17 nci madde numarası da 16 olarak değiştirilmiştir.

(2) TBMM'nin 9/10/2018 tarih ve 1200 sayılı Kararıyla, bu fıkrada yer alan "muhafız taburumun ve" ibaresi metinden çıkarılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

Siyasi parti grupları ve Danışma Kurulu

Siyasi parti gruplarının kuruluşu:

Madde 18 – En az yirmi milletvekili bulunan siyasi partiler Türkiye Büyük Millet Meclisinde grup kurma hakkında sahiptirler.⁽¹⁾

Siyasi parti grubunun ilk kuruluşunda grup iç yönetmeliği ile her yasama dönemi başında, o gruba mensup milletvekillerinin ad, soyadı ve seçim çevrelerini gösterir liste gruplarca Meclis Başkanlığına verilir.

Sonradan meydana gelecek değişiklikler hakkında da en kısa zamanda aynı işlem yapılır.

Danışma Kurulu:

Madde 19 – (Değişik : 19/9/1978 - 674 S. Karar/1 md.)

(Değişik birinci fıkrası: 9/10/2018 -1200 S.Karar/2 md.) Danışma Kurulu, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı veya görevlendireceği başkanvekili başkanlığında siyasi parti grup başkanları veya başkanvekillerinden kurulur.

Bu Kurul, İçtüzükte kendisine verilen görevleri yerine getirir ve Başkanın istemi üzerine danışma niteliğinde görüş bildirir.

Gerektiğinde Meclis Başkanvekilleri de Danışma Kuruluna çağırılabilir.⁽²⁾

Danışma Kurulu, Başkanının gerekli görmesi veya bir siyasi parti grubu başkanlığının istemi üzerine en geç yirmidört saat içinde Başkan tarafından toplantıya çağırılır.

(Değişik fıkrası:27/7/2017 - 1160 S. Karar / 2 md.) İçtüzükte Danışma Kurulunun tespitine, teklifine veya görüş bildirmesine bağlanmış olan bütün hallerde, Danışma Kurulu, yapılan ilk çağrıda toplanamaz, oybirliğiyle tespit, teklif yapamaz veya görüş bildiremezse, Meclis Başkanı veya siyasi parti grupları ayrı ayrı, istemlerini doğrudan Genel Kurula sunabilirler. Bu durumda istemin oylanması ilk birleşimin gündemindeki Başkanlığın sunuşlarında yer alır. Danışma Kurulu önerileri görüşmesiz oylanır. Grup önerisinde ise öneriyi veren gruptan bir milletvekili beş dakikayı geçmemek üzere önerinin gerekçesini açıklayabilir. Açıklamanın ardından diğer gruplardan birer milletvekiline de isterlerse üçer dakika söz verilir. Danışma Kurulu ve grup önerileri konusunda Genel Kurulda işaret oyuyla karar verilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Komisyonlar

Komisyonların adları:⁽³⁾

Madde 20 – (Değişik :16/5/1996-424 S. Karar/7 md.)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Komisyonları şunlardır:

1. Anayasa Komisyonu;
2. Adalet Komisyonu;
3. Milli Savunma Komisyonu;
4. İçişleri Komisyonu;
5. Dışişleri Komisyonu;
6. Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonu;
7. Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonu;
8. Çevre Komisyonu;

(1) TBMM'nin 16/5/1996 tarih ve 424 sayılı Kararıyla, 18 inci maddede yer alan "on milletvekili", "yirmi milletvekili" olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

(2) TBMM'nin 9/10/2018 tarih ve 1200 sayılı Kararıyla, bu fıkrafta yer alan "bir Hükümet temsilcisi veya" ibaresi metinden çıkarılmıştır.

(3) Çeşitli Kanunlarla Avrupa Birliği Uyum Komisyonu, Kanunla Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu ve Güvenlik ve İstihbarat Komisyonu kurulmuştur.

9. Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu;
10. Tarım, Orman ve Köyişleri Komisyonu;
11. Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu;
12. Türkiye Büyük Millet Meclisi Hesaplarını inceleme Komisyonu;
13. Dilekçe Komisyonu;
14. Plan ve Bütçe Komisyonu;
15. Kamu İktisadi Teşebbüsleri Komisyonu;
16. İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu.

(14) ve (15) inci bentlerdeki komisyonlar hariç, komisyonların her birinin üye sayısı, Danışma Kurulunun teklifi üzerine Genel Kurulca işaret oyuyla belirlenir.

Komisyonlar için, bir yasama döneminde iki seçim yapılır. İlk seçilenlerin görev süresi iki, ikinci devre için seçilenlerin görev süresi üç yıldır. Görev süreleri yenileri seçilinceye kadar devam eder.⁽¹⁾

Parti gruplarının komisyonlarda temsili:

Madde 21 – Başkan, 11 inci maddenin ilk fıkrasında belirtilen oranlara göre, komisyonlarda da siyasi parti gruplarına düşen üye sayısını tespit eder.

Bir siyasi parti grubu, herhangi bir komisyonunda kendisine düşen üyelikten vazgeçebilir.

Siyasi parti grupları, adaylarını belli edilecek bir süre içerisinde Başkanlığa bildirirler. Bütün komisyonlar için, siyasi parti gruplarının bildirilen adayların isimlerini gösterir listelerin Genel Kurulca, işaret oyu ile onaylanması suretiyle seçim tamamlanmış olur.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlık Divanı üyeleri, Meclis Komisyonlarında görev alamazlar. ⁽²⁾⁽³⁾⁽⁴⁾

(Ek fıkra:9/10/2018 -1200 S.Karar/3 md.) Bir siyasi parti grubu kendisine düşen kontenjandan Genel Kurulca seçilmiş bir üyenin yerine başka bir isim bildirebilir. Bu durumda Genel Kurulca işaret oyuyla seçim yapılır.

Komisyon üyeliklerinde boşalma:

Madde 22 – Bir komisyonun üyeliklerinde boşalma olursa yenisi seçilinceye kadar komisyonun görev ve yetkisi aynen devam eder.

Noksan üyelik en kısa zamanda tamamlanır.

Mensubu olduğu siyasi parti ile üyelik bağı sona eren veya Türkiye Büyük Millet Meclisinde grup kurma hakkını kaybeden bir siyasi partiye mensubolan milletvekilinin, komisyon üyeliği kendiliğinden sona erer.

Genel Kurulda siyasi parti gruplarının oranlarında değişiklik olması sonucunda bunların bir komisyonunda sahip oldukları üyeliklerin sayısı değişen oranlara uymuyorsa, Başkan bu durumu tespit eder. Bunun üzerine 21 inci madde uyarınca gereken işlem yapılır.

Komisyonlara havale, esas ve tali komisyonlar

Madde 23 – (Değişik: 16/5/1996-424 S. Karar/8 md.)

Tekliflerin veya olağanüstü hal sırasında olağanüstü hal ile ilgili çıkarılan Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin hangi komisyonlarda görüşüleceği, esas ve tali komisyonların hangisi olacağı, işin komisyonlara havalesi sırasında Başkanlık tarafından tespit edilir.⁽⁵⁾

Raporu Genel Kurul görüşmelerine esas olacak komisyona esas komisyon denir. Tali komisyonlar, işin kendilerini ilgilendiren yönü veya maddeleri üzerinde esas komisyona görüş bildiren komisyonlardır.

(1) Bu fıkra da geçen "yasama yılıdır" ibaresi 9/10/2007 tarihli ve 902 sayılı TBMM Kararının 1 inci maddesiyle "yıldır" olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

(2) TBMM'nin 16/5/1996 tarih ve 424 sayılı Kararıyla, bu maddede yer alan "Türkiye Büyük Millet Meclisi" ibaresi ile "Karma" ibareleri metinden çıkarılmıştır.

(3) TBMM'nin 9/10/2018 tarih ve 1200 sayılı Kararıyla, bu maddede yer alan " Plan ve Bütçe Komisyonu ve Dilekçe Komisyonu üyeliğine seçilen milletvekilleri," ibaresi metinden çıkarılmıştır.

(4) TBMM'nin 9/10/2018 tarih ve 1200 sayılı Kararıyla, bu fıkra da yer alan "ve Bakanlar Kurulu" ibaresi metinden çıkarılmıştır.

(5) TBMM'nin 9/10/2018 tarih ve 1200 sayılı Kararıyla, bu fıkra da yer alan "Tasarı, teklif veya kanun hükmünde kararname" ibaresi "Tekliflerin veya olağanüstü hal sırasında olağanüstü hal ile ilgili çıkarılan Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin" şeklinde değiştirilmiştir.

Başkanlıkça, esas komisyona ve diğer komisyonlara havale birlikte yapılır.

Tali komisyonların hangi yönden veya hangi maddeler hakkında görüş bildirecekleri havale sırasında belirtilmemiş ise, bu komisyonlar görüşlerini kendileriyle ilgili gördükleri hususlar üzerinde bildirirler.

Tali komisyonlarca süresi içinde görüş bildirilmemesi; esas komisyonun raporunu hazırlamasına engel değildir.

Komisyon başkanı, başkanvekili, sözcü ve katibinin seçimi.⁽¹⁾

Madde 24 – Üye seçimi tamamlanınca, komisyonlar, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı tarafından toplantıya çağırılırlar.

Bu toplantıda komisyonlar, başkan, başkanvekili, sözcü ve katiplerini seçerler.

Bu seçim için toplantı yetersayısı, komisyon üye tamsayısının salt çoğunluğudur.

Seçim gizli oyla yapılır. Seçilmek için, toplantıda hazır bulunanların salt çoğunluğunun oyu gereklidir.

(Mülga beşinci fıkra:9/10/2018 -1200 S.Karar/25 md.)

(Ek fıkra:16/5/1996-424 S.Karar/9 md.) Yeni kurulan bir hükümetin güven oyu almasından itibaren on gün içinde iktidar grubu veya gruplarının istemi üzerine komisyonların başkan, başkanvekili, sözcü ve katip seçimleri yenilenir.

Tatil ve ara verme sırasında komisyonların çalışması:

Madde 25 – Hangi komisyonların tatil ve ara verme sırasında çalışacağı, Başkanın teklifi üzerine Genel Kurulca tespit edilir.

Komisyonların toplantıya çağırılması:

Madde 26 – Komisyonlar, kendi başkanlarınca toplantıya çağırılır.

Zorunluk olmadıkça komisyon toplantısı için çağrı, en az iki gün önceden yapılır. Bu çağrıda komisyon başkanınca hazırlanan gündem de belirtilir. Ancak, komisyon gündemine hakimdir. **(Ek ibare: 16/5/1996-424 S. Karar/10 md.)** üyeleri tarafından gündeme alınması teklif edilen işler hakkında karar verir.

Bu çağrı ve gündem komisyon üyelerine, Cumhurbaşkanlığına, parti gruplarına ve diğer ilgili komisyonların başkanlıklarına ve teklifleri gündemde yer alan kanun teklifi sahibi Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinden ilk imza sahibine gönderilir; ayrıca aynı gün kurumsal internet sayfasında ve elektronik ilan panosunda yayımlanır.⁽²⁾

(Ek:16/5/1996-424 S. Karar/10 md.) Üyelerinin üçte biri tarafından Komisyona teklif edilecek gündem üzerine de komisyonlar, Başkanlarınca toplantıya çağırılır.

Komisyon başkanı, toplantı ve karar yeter sayısı:

Madde 27 – Komisyonlar, başkanlarının yönetiminde çalışır. Başkan bulunmadığı zaman başkanvekili, o da yoksa sözcü, komisyona başkanlık eder.

Komisyonlar, üye tamsayısının üçte biri ile toplanır ve hazır bulunan üyelerin salt çoğunluğu ile karar verir.

(1) TBMM'nin 16/5/1996 tarih ve 424 sayılı Kararıyla, 24 üncü maddenin tamamı metinden çıkarılmış, 25 inci madde numarası 24 olarak değiştirilmiş ve madde numaraları buna göre teselsül ettirilmiştir.

(2) TBMM'nin 9/10/2018 tarih ve 1200 sayılı Kararıyla, bu fıkra da yer alan "Başbakanlığa, ilgili bakanlıklara ve" ibaresi "Cumhurbaşkanlığına," şeklinde değiştirilmiş ve fıkra da yer alan "ilan tahtasına asılır" ifadesi "aynı gün kurumsal internet sayfasında ve elektronik ilan panosunda yayımlanır" şeklinde değiştirilmiştir.

Komisyonlara devam:

Madde 28 – Komisyon üyeleri, komisyon toplantılarına devam mecburdurlar. Komisyon devam cetvelleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına ve siyasi parti grubu başkanlıklarına sunulur.

İzinsiz veya özürsüz olarak üst üste üç toplantıya veya bir yıl içindeki toplantıların üçte birine katılmayan komisyon üyesi, mensubu olduğu siyasi parti grubunca komisyondan geri çekilebilir.

Bu suretle boşalan üyelik en kısa zamanda tamamlanır.

Komisyonlarda söz alma:

Madde 29 – Komisyonlarda istem sırasına göre söz verilir.

Komisyon başkanı ve komisyona katılması halinde Cumhurbaşkanı yardımcıları, bakanlar, bakan yardımcılığı ve üst kademe kamu yöneticileri, söz sırasına bağlı değildir. Komisyonca çağrılmış uzmanlara, komisyon başkanı, gerekli gördüğü zaman söz verebilir.⁽²⁾

Komisyonlarda Yürütmenin temsili ve uzman çağrılması⁽³⁾

Madde 30 – Komisyon toplantılarına Cumhurbaşkanı yardımcılığı, bakanlar, bakan yardımcılığı ve üst kademe kamu yöneticileri de katılabilir. **(Mülga cümle:9/10/2018 – 1200 S.Karar/25 md.)⁽³⁾**

Komisyonlar fikirlerini almak üzere uzmanlar çağırma yetkisine sahiptirler.

Komisyon toplantılarına girebilecek olanlar:

Madde 31 – (Değişik:9/10/2018 -1200 S.Karar/4 md.)

Komisyon toplantıları Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerine, Cumhurbaşkanı yardımcılığına, bakanlara, bakan yardımcılığına ve üst kademe kamu yöneticilerine açıktır.

Komisyonlarda, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, Yürütme adına Cumhurbaşkanı yardımcılığı, bakanlar ve bakan yardımcılığı söz alabilirler. Ancak, komisyon üyeleri dışında kimse değişiklik önerileri veremez ve oy kullanamaz.

Her milletvekili üyesi olmadığı bir komisyonun belgelerini görüp okuyabilir.

Komisyonlarda kapalı oturum:

Madde 32 – Bir komisyonda kapalı oturum yapılmasını komisyon üyelerinin üçte biri isteyebilir.⁽⁴⁾

Kapalı oturumda komisyon üyelerinden ve Cumhurbaşkanı yardımcılığı, bakanlar ile komisyon başkanının uygun gördüğü bakan yardımcılığı ve üst kademe kamu yöneticilerinden başkası bulunamaz.⁽⁴⁾

Kapalı oturum yapılması, görüşmelerin sır olarak saklanmasına söz vermek demektir.

Komisyon tutanakları:

Madde 33 – Komisyon katibi görüşmelerin tutanak özetini düzenler ve komisyon başkanı ile birlikte imzalar. Bu tutanak özetine oturumda hazır bulunan komisyon üyeleri, varsa yazılı itirazlarını ekleyebilirler.

Komisyon katibinin bulunmadığı hallerde, hazır bulunan en genç komisyon üyesi, geçici olarak katiplik görevini yerine getirir.

Komisyon karar verirse, tam tutanak tutulur.

Görüş alma, görüş bildirme:

Madde 34 – Bir komisyon, kendisine havale edilen teklifi, başka bir komisyonun ihtisası dahilinde görürse, gerekçeli olarak teklifin o komisyona havale edilmesini isteyebilir.⁽¹⁾

(1) T
BMM'nin 9/10/2018 tarih ve 1200 sayılı Kararıyla, bu fıkrafta yer alan "tasarı veya" ibaresi metinden çıkarılmıştır.

(2) T
BMM'nin 9/10/2018 tarih ve 1200 sayılı Kararıyla, bu fıkrafta yer alan "komisyondaki Hükümet temsilcisi" ibaresi "komisyona katılması halinde Cumhurbaşkanı yardımcılığı, bakanlar, bakan yardımcılığı ve üst kademe kamu yöneticileri" şeklinde değiştirilmiştir.

(3) T
BMM'nin 9/10/2018 tarih ve 1200 sayılı Kararıyla, bu madde başlığında yer alan "Hükümetin" ibaresi "Yürütmenin" şeklinde ve birinci fıkrafta yer alan "Başbakan veya bir bakan" ibaresi "Cumhurbaşkanı yardımcılığı, bakanlar, bakan yardımcılığı ve üst kademe kamu yöneticileri de" şeklinde değiştirilmiştir.

(4) T
BMM'nin 9/10/2018 tarih ve 1200 sayılı Kararıyla, bu fıkrafta yer alan "ilgili bakan yahut" ibaresi madde metninden çıkarılmış, ikinci fıkrafta yer alan "bakanlardan" ibaresi "Cumhurbaşkanı yardımcılığı, bakanlar ile komisyon başkanının uygun gördüğü bakan yardımcılığı ve üst kademe kamu yöneticilerinden" şeklinde değiştirilmiştir.

Bir komisyon, kendisine havale edilen teklif yahut herhangi bir mesele için, bir başka komisyonun düşüncesini öğrenmeyi gerekli görürse, teklifin o komisyonda görüşüldükten sonra iadesini isteyebilir.⁽¹⁾

Bir komisyon, başka bir komisyona havale edilmiş bir teklif yahut herhangi bir mesele için düşüncesini belirtmekte yarar görürse, o teklifin kendisine havale edilmesini isteyebilir.⁽¹⁾

Böyle hallerde, ilgili her iki komisyon aynı görüşte iseler, Meclis Başkanı gereğini yerine getirir ve Genel Kurula bilgi verir.

İki komisyon arasında uyuşmazlık çıkarsa, mesele Meclis Başkanı tarafından Genel Kurula sunulur ve görüşme yoluyla halledilir.

Komisyonların yetkisi, toplantı yeri ve zamanı:

Madde 35 – Komisyonlar, kendilerine havale edilen kanun tekliflerini aynen veya değiştirerek kabul veya reddedebilirler; birbirleriyle ilgili gördüklerini birleştirerek görüşebilirler ve Türkiye Büyük Millet Meclisi binasında, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığınca kendilerine ayrılan salonlarda toplanırlar.⁽²⁾

Ancak, komisyonlar, kanun teklif edemezler, kendilerine havale edilenler dışında kalan işlerle uğraşamazlar, Başkanlık Divanının kararı olmaksızın Genel Kurulun toplantı saatlerinde görüşme yapamazlar ve kanun tekliflerini bölerek ayrı ayrı metinler halinde Genel Kurula sunamazlar.⁽²⁾⁽³⁾

(Ek:10/4/2003-766 S.Karar/2 md.) Komisyonlar, Cumhurbaşkanınca yayımlanması kısmen uygun bulunmayan ve bir daha görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisine geri gönderilen kanunların sadece uygun bulunmayan maddelerini görüşebilir. Bu durumda, sadece uygun bulunmayan maddelerle ilgili görüşme açılır.

Bekleme süresi:

Madde 36 – Komisyonlara havale edilen işlerin görüşülmesine havale tarihinden itibaren kırksekiz saat sonra başlanabilir. **(Değişik cümle:9/10/2018 -1200 S.Karar/5 md.)** Komisyona havale edilen evrak, komisyon başkanlığınca bastırılarak veya elektronik iletişim kanalları kullanılarak mesai saatlerinde veya Genel Kurulun çalışma saatleri içerisinde komisyon üyelerine dağıtılabilir. Bu takdirde, söz konusu süre, dağıtım tarihinden itibaren başlar.

Danışma Kurulunun tavsiyesi veya bir kanun teklifinin tümünün veya belli hükümlerinin komisyona geri alınması veya geri verilmesi hallerinde, yukarıdaki fıkrada yazılı süre kaydına uyulmayabilir.⁽⁶⁾

Komisyonlarda inceleme süresi:

Madde 37 – (Değişik:16/5/1996-424 S. Karar/11 md.)

Kanun tekliflerinin esas komisyonlara havale gününden itibaren en geç kırkbeş gün içinde sonuçlandırılması gerekir.⁽⁴⁾

(Değişik fıkra: 27/7/2017 - 1160 S. Karar / 3 md.) Bu sürenin bitiminde teklifin doğrudan Genel Kurul gündemine alınmasını teklif sahipleri isteyebilirler. Bu istemler üzerine komisyon ve teklif sahibi beşer dakikayı geçmemek üzere söz alabilir. Genel Kurul işaret oyuyla karar verir. Bu istemler, her hafta Salı günü *ayrı bir siyasi parti grubundan bir milletvekili tarafından yerine getirilmek kaydıyla* bir tane olmak üzere işleme alınır. Bir milletvekili bir yasama yılında bu kapsamda bir defadan fazla istemde bulunamaz.⁽⁴⁾⁽⁵⁾

(Mülga fıkra:9/10/2018 -1200 S.Karar/25 md.)

Başkanlıkça esas komisyon dışında, tali komisyonlara da havale edilmiş olan bir konu bu komisyonlarca on gün içinde sonuçlandırılır. Bu süre Başkanlıkça kısaltılabileceği gibi komisyonun müracaatı halinde en çok on gün daha uzatılabilir.

Anayasa'ya uygunluğun incelenmesi:

Madde 38 – Komisyonlar, kendilerine havale edilen tekliflerin ilk önce Anayasa'nın metin ve ruhuna aykırı olup olmadığını tetkik etmekle yükümlüdürler.⁽⁷⁾

Bir komisyon, bir teklifin Anayasa'ya aykırı olduğunu gördüğü takdirde gerekçesini belirterek maddelerin müzakeresine geçmeden reddeder.⁽⁷⁾

(1) T
BMM'nin 9/10/2018 tarih ve 1200 sayılı Kararıyla, bu fıkralarda yer alan "tasarı veya" ibareleri metinden çıkarılmıştır.

(2) T
BMM'nin 9/10/2018 tarih ve 1200 sayılı Kararıyla, birinci fıkrada yer alan "tasarı veya" ibaresi ve ikinci fıkrada yer alan "tasarı ve" ibaresi metinden çıkarılmıştır.

(3) T
BMM'nin 9/10/2018 tarih ve 1200 sayılı Kararıyla, bu fıkrada yer alan "92 nci maddedeki özel durum dışında" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

(4) T
BMM'nin 9/10/2018 tarih ve 1200 sayılı Kararıyla, birinci fıkrada yer alan "Tasarı veya tekliflerle kanun hükmünde kararnamelerin" ibaresi "Kanun tekliflerinin" şeklinde, ikinci fıkranın birinci cümlesinde yer alan " , tasarı, teklif ve kanun hükmünde kararnamenin" ibaresi "teklifin" şeklinde değiştirilmiş, cümlede yer alan "Hükümet veya" ibaresi ile aynı fıkranın ikinci cümlesinde yer alan " , Hükümet" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

- (5) *nayasa Mahkemesinin 17/10/2019 tarihli ve E:2017/162, K:2018/100 sayılı kararı ile bu fıkrada yer alan "...ayrı bir siyasi parti grubundan bir milletvekili tarafından yerine getirilmek kaydıyla..." ibaresinin iptaline karar verilmiştir.* A
- (6) *BMM'nin 9/10/2018 tarih ve 1200 sayılı Kararıyla, bu fıkrada yer alan "tasarı veya" ibaresi metinden çıkarılmıştır.* T
- (7) *BMM'nin 9/10/2018 tarih ve 1200 sayılı Kararıyla, bu fıkralarda yer alan "tasarı veya" ibareleri metinden çıkarılmıştır.* T

Erteleme:

Madde 39 – (Mülga:9/10/2018 -1200 S.Karar/25 md.)

Başbakanlığa haber verme:

Madde 40 – (Mülga:9/10/2018 -1200 S.Karar/25 md.)

Bakanlıklarla yazışma:

Madde 41 – Komisyonlar, bütün bakanlıklarla doğrudan doğruya yazışabilirler ve kendilerine havale edilen işlerin sonuçlandırılması için gerekli bilgiler bakanlıklardan isteyebilirler.

Komisyon raporları:

Madde 42 – Komisyonlar, karara bağlandıkları işler için birer rapor düzenlerler. Rapor başkan veya komisyon sözcüsü yahut o iş için seçilen özel sözcü tarafından yazılır. Raporu konu hakkında komisyonun düşünceleri ile komisyonca yapılan değişikliklerin gerekçeleri yer alır.

Raporlar konu hakkındaki son oylamaya katılan komisyon üyelerince imzalanır.

Daha önceki toplantılara katılmış olup teklifin tümünün son oylamasında hazır bulunamayan komisyon üyeleri varsa gerekçeli muhalefetlerini de yazarak raporu imzalyabilirler. Bu durumda olan üyelerin son toplantıya katılmadıkları belirtilir.⁽¹⁾

Komisyon raporunda imzası bulunan komisyon üyesi, diğer komisyonlarda ve Genel Kurulda, çekimser veya aykırı olduğunu rapor metninde yazıyla belirttiği hususlar dışında, sözcüden soru soramaz ve komisyon raporuna aykırı konuşma yapamaz.

Komisyon raporları bastırılıp milletvekillerine dağıtılır ve Genel Kurulda görüşülmesine başlandığı ilk birleşimin tutanağına eklenir.

Komisyon raporunun tümüne veya belli kısımlarına çekimser veya muhalif kalan komisyon üyeleri rapora çekimserlik veya aykırılık görüşlerini eklemek hakkına sahiptirler. Bu üyeler, raporda teklifin hangi maddesine aykırı olduklarını yazmak zorundadırlar.⁽¹⁾

Üyeler, komisyon raporuna katılmakla beraber, raporda yer almayan görüşlerini rapora eklemek hakkına da sahiptirler. **(Ek cümle: 16/5/1996-424 S. Karar/1 md.)** Şu kadar ki, bu haklarını Komisyon Başkanının belirleyeceği uygun süre içinde kullanmaları gerekir.

Komisyonlarda yeniden görüşme:

Madde 43 – Komisyon, bir gündem maddesinin görüşülmesini tamamlamadan önce, o konu ile ilgili belli bir hususun yeniden görüşülmesini, hazır bulunan üyelerin salt çoğunluğunun oyuyla kararlaştırabilir.

Komisyon, belli bir gündem maddesinin görüşülmesini tamamladıktan sonra, aynı konunun komisyonda yeniden görüşülmesi, komisyon raporu Meclis Başkanlığına verilmeden önce, komisyon üye tamsayısının salt çoğunluğunun gerekçeli ve yazılı istemi üzerine bir defa için mümkündür.

Eski raporun benimsenmesi:

Madde 44 – Seçimi yenilenen komisyon, aynı komisyonca daha evvel verilmiş rapor hakkında yeni bir karar alacağını, görev bölümü yaptıktan sonra en geç bir ay içinde Meclis Başkanlığına bildirmemiş olursa eski raporu benimsemiş sayılır.

(1) TBMM'nin 9/10/2018 tarih ve 1200 sayılı Kararıyla, bu fıkralarda yer alan "tasarı veya" ibareleri metinden çıkarılmıştır.

Genel Kurulda komisyonların temsili:

Madde 45 – Komisyonlar, Genel Kurulda başkan veya başkanvekili veya o konu için seçilmiş özel sözcü veya sözcüler tarafından temsil olunurlar. Komisyon sıralarında, toplantı yetersayısını temin edecek sayıda komisyon üyesi yer almamışsa, komisyon temsilcisi; komisyon metninin değiştirilmesini isteyen önergelerin reddini veya komisyona iadesini isteyebilir.

Komisyon toplantılarının düzeni:

Madde 46 – Bir komisyonda söz kesilir, şahsiyatla uğraşılır ve düzeni bozma hareketlerinden bulunulursa komisyon başkanı düzeni sağlar; gerekiyorsa toplantıya ara verir veya erteleyerek durumu gereği yapılmak üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanına bildirir.

Komisyonlar bülteni:

Madde 47 – Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı yılda iki defa komisyonlar bülteni yayımlar. Bu bültende, komisyonlara havale edilmiş veya komisyonlarca Genel Kuruldan geri alınmış yahut Genel Kurulca komisyonlara geri verilmiş işlerin hangi safhada olduğu belirtilir. Bu bülten, Genel Kurul tutanağına eklenir.

Arşive verilecek komisyon dosyaları:

Madde 48 – Konu, Türkiye Büyük Millet Meclisince nihai olarak karara bağlandıktan sonra, komisyonlara havale edilen dosyalar ile bu işlerle ilgili komisyon tutanakları, komisyon başkanlığınca yazılmış yazılar, komisyona gelen yazı ve önergeler, o dosya ile birlikte arşivde saklanmak üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilir.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Genel Kurul Çalışmaları

Gündem:

Madde 49 – (Değişik birinci fıkra:9/10/2018 -1200 S.Karar/6 md.) Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunun gündemi şu kısımlardan ibarettir:

1. Başkanlığın Genel Kurula sunuşları.
2. Özel gündemde yer alacak işler.
3. Seçim.
4. Oylaması yapılacak işler.
5. Meclis soruşturması raporları.
6. Genel görüşme ve Meclis araştırması yapılmasına dair öngörüşmeler.
7. Kanun teklifleri ile komisyonlardan gelen diğer işler.

(Değişik ikinci fıkra:9/10/2018 -1200 S.Karar/6 md.) Danışma Kurulunun teklifi ve Genel Kurulun onayı ile 6 ncı kısım için haftanın belli bir gününde belli bir süre ayrılabilir.

3. ve 4. kısımlardaki seçimler ve oylamalar içinde haftanın belli bir günü ayrılabilir.

Gündemdeki işlerin görüşme sırası Başkanlıkça alınış tarihlerine göre tespit edilir.

(Değişik beşinci fıkra:9/10/2018 -1200 S.Karar/6 md.) Başkanlıkça lüzum görülen hallerde, 7 nci kısımdaki işlerin görüşme sırası Danışma Kurulunca Genel Kurula teklif olunabilir. Esas komisyonlar ve kanun teklifi sahiplerinin bu konu ile ilgili istemleri de Danışma Kurulunda görüşülür.

(1) TBMM'nin 16/5/1996 tarih ve 424 sayılı Kararıyla, bu maddeye 5 inci bent eklenmiş, diğer bent numaraları buna göre teselsül ettirilmiştir.

Danışma Kurulunun bu konudaki görüşü Genel Kurulun onayına sunulur.

Başkan birleşimi kapatırken, gündemde bulunan hususlardan hangilerinin gelecek birleşimde veya birleşimlerde görüşüleceğini Genel Kurula bildirir. (**Değişik cümle:9/10/2018 -1200 S.Karar/6 md.**) Bu husus ayrıca elektronik ilan panosunda ilan edilir.

Danışma Kurulunun görüşü alınıp, Genel Kurulca kararlaştırılmadıkça, Başkan tarafından görüşüleceği önceden bildirilmeyen hiç bir husus, Genel Kurulda konuşulamaz.

Özel gündem:

Madde 50 – Danışma Kurulu, Anayasa ve İçtüzüğü'nün emredici hükümleri gereğince, belli bir sürede sonuçlanması gereken, muayyen bir veya birkaç konunun yer alacağı özel gündemler ve görüşme günleri tespit edebilir. Bu konular, özel gündemde Başkanlık sunuşundan sonra yer alır. Özel gündem maddelerinden sonra, genel hükümler gereğince tespit olunmuş gündem maddelerine yer verilir.

Gelen kağıtlar listesi:

Madde 51 – (Değişik:9/10/2018 -1200 S.Karar/7 md.)

Başkanlığa gelen kanun teklifleri, resmî tezkereler ve komisyon raporları ile yazılı soru, genel görüşme, Meclis araştırması ve Meclis soruşturması önermeleri gelen kâğıtlar listesinde yayımlanır. Bunlardan Genel Kurula sevk edilenler bu listede ayrıca belirtilir. Başkanlığa geliş tarihleri de ayrıca gösterilir.

Gelen kâğıtlar, tatile rastlamadığı takdirde, Cumartesi ve Pazar hariç, her gün Türkiye Büyük Millet Meclisinin resmî internet sitesinde yayımlanır ve ilk birleşim tutanağına eklenir.

Genel Kurulda bekletilme süresi:

Madde 52 – Genel Kurula sevk edilen bir komisyon raporu veya herhangi bir metin, aksine karar alınmadıkça dağıtım tarihinden itibaren kırksekiz saat geçmeden görüşülemez.

Bu süre geçmeden gündeme alınması, gündemdeki kanun teklifleri ile komisyonlardan gelen diğer işlerden birine öncelik verilerek bu kısmın ilk sırasına geçirilmesi, esas komisyon tarafından gerekçeli olarak Genel Kuruldan istenebilir. Bu takdirde, Genel Kurul, işaret oyuyla karar verir.⁽³⁾

Teşekkür, tebrik ve temenniler:

Madde 53 – Tebrik, teşekkür, takdir ve temenni gibi hususlara dair yazılar ve telgraflar ilan tahtasına asılır ve tam veya özet yahut sadece zikredilmek suretiyle tutanağına eklenir.

Genel Kurulun saygı duruşunu gerektirecek haller Başkanlık Divanınca kararlaştırılır.

Toplantı günleri:

Madde 54 – (Değişik fıkra: 27/7/2017 - 1160 S. Karar / 4 md.) Resmî tatile rastlamadığı takdirde Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu, Salı günü saat 15.00'ten 21.00'e, Çarşamba ve Perşembe günleri saat 14.00'ten 21.00'e kadar toplanır. Türkiye Büyük Millet Meclisi vasıtasıyla yapılacak televizyon yayınında, önemli ve özel haller saklı kalmak kaydıyla bu fıkroda düzenlenen toplantı günleri ve saatleri esas alınır.

Danışma Kurulunun teklifi üzerine Genel Kurul, toplantı hafta, gün vesaatlerini değiştirebileceği gibi, diğer günlerde de toplantı yapılmasına karar verebilir.⁽²⁾

(1) TBMM'nin 16/5/1996 tarih ve 424 sayılı Kararıyla, bu maddede yer alan "Meclis Araştırması" ibaresinden sonra gelmek üzere "Meclis Soruşturması" ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.

(2) TBMM'nin 16/5/1996 tarih ve 424 sayılı Kararıyla, bu maddenin ikinci fıkrasındaki "toplantı" ve "gün" kelimeleri arasına "hafta" kelimesi eklenmiş ve metne işlenmiştir.

(3) TBMM'nin 9/10/2018 tarih ve 1200 sayılı Kararıyla, bu fıkroda yer alan "tasarı ve" ile "Hükümet veya" ibareleri metinden çıkarılmıştır.

Birleşimin açılması ve kapanması:

Madde 55 – Başkan oturumu açar ve gerekirse kapatır. Oturumun devamınca Başkanlık makamı ve Katip Üyelikleri boş kalmaz.

Zorunlu hallerde, o birleşim için geçerli olmak kaydıyla ve sona ermek üzere olan işlerin tamamlanması amacıyla oturumun uzatılmasına Genel Kurulca karar verilebilir.

Kıyafet:

Madde 56 – (Değişik: 27/7/2017 - 1160 S. Karar / 5 md.)

Başkanlık kürsüsünde Başkan ve görevli kâtip üyeler koyu renk elbise giyerler. Genel Kurul salonunda bulunan milletvekilleri, bakanlar, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı idari teşkilatı memurları ve diğer kamu personelinden erkekler, ceket ile pantolon giyer ve kravat takar, kadınlar ise ceket ve etek veya ceket ve pantolon giyerler.

Görevlilerin kıyafeti Başkanlık Divanınca tespit edilir.

Görevlilerin kıyafeti Başkanlık Divanınca tespit edilir.

Yoklama:

Madde 57 – (Değişik madde: 27/7/2017 - 1160 S. Karar / 6 md.)

Başkan birleşimi açarken tereddüde düşerse yoklama yapar.

Görüşmeye tabi tezkerelerin oylanması ile kanunların *maddelerine geçilmesi ve tümünün* oylanması esnasında, işaretle oylamaya geçilirken en az yirmi milletvekili ayağa kalkmak veya önerge vermek suretiyle yoklama yapılmasını isteyebilir.⁽³⁾

Yoklama, elektronik oy düğmelerine basmak veya imzalı pusula vermek suretiyle yapılır. Oturumu yöneten Başkan ve diğer Başkanlık Divanı üyeleri toplantı yeter sayısına dâhil edilir.

Yoklama sonucunda, üye tamsayısının en az üçte birinin mevcut olmadığı anlaşılırsa, oturum en geç bir saat sonrasına ertelenebilir. Bu oturumda da toplantı yeter sayısı yoksa, birleşim kapatılır.

Geçen tutanak hakkında düzeltme:⁽²⁾

Madde 58 – (Değişik madde: 27/7/2017 - 1160 S. Karar / 7 md.)

Bir milletvekili veya bakan kendisine ait olup geçen birleşim tutanağında yer alan bir beyanın düzeltilmesini isterse bu istemini Başkanlığa yazılı olarak verir. Bu istem birleşim tutanağına eklenir.

Gündem dışı konuşma:

Madde 59 – (Değişik: 9/10/2018 -1200 S.Karar/8 md.)

Meclis Genel Kuruluna duyurulmasında zaruret görülen olağanüstü acele hallerde beşer dakikayı geçmemek üzere, Başkanın takdiriyle en çok üç kişiye gündem dışı söz verilebilir.

Cumhurbaşkanı, Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlar, olağanüstü acele hallerde gündem dışı söz isterse, Başkan, bu istemi yerine getirir. Cumhurbaşkanı, Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanların açıklamasından sonra, siyasî parti grupları birer defa ve onar dakikayı aşmamak üzere, konuşma hakkına sahiptirler. Grubu bulunmayan milletvekillerinden birine de beş dakikayı geçmemek üzere söz verilir.

Söz alma, konuşmalar ve yazılı konuşmalar:

Madde 60 – Adımı önceden kaydettirmeyen veya oturum sırasında Başkandan söz almıyan hiç kimse konuşamaz.

Gündemde bulunan veya belli bir günde görüşme konusu olacağı Anayasa, kanun veya İçtüzük gereğince bilinen konular dışında, Katip Üyeler söz alma istemi kaydedemezler.

Konuşma, Başkanlığa ve Genel Kurula hitab edilerek kürsüden yapılır.

Pek kısa bir sözü olduğunu belirten üyeye Başkan, yerinden konuşma izni verebilir.

Yazılı bir konuşmanın, kürsüden okunması veya Başkanın izni ile bir Katip Üyeye okutturulması mümkündür.

(1)

BMM'nin 16/5/1996 tarih ve 424 sayılı Kararıyla, bu maddede yer alan "salt çoğunluğun mevcut olmadığı anlaşılırsa" ibaresi, "en az üçte birinin mevcut olmadığı anlaşılırsa" olarak, "on" sayısı da "yirmi" olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

(2)

BMM'nin 27/7/2017 tarihli ve 1160 sayılı Kararıyla bu maddenin "Geçen tutanak hakkında konuşma:" olan başlığı metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

(3)

neyasa Mahkemesinin 17/10/2019 tarihli ve E:2017/162, K:2018/100 sayılı kararı ile bu fıkrafta yer alan "Görüşmeye tabi..." ve "...maddelerine geçilmesi ve tümünün..." ibarelerinin iptaline karar verilmiştir.

Görüşme sırasında komisyondan soru sormak isteyenler, sorularını yerlerinden sorarlar. **(Ek cümle: 7/2/2001-713 S.Karar/1 md.)** Soru ve cevap süresi on dakika ile sınırlıdır.⁽¹⁾⁽²⁾

Sorular, konuşmalar bittikten sonra sıra ile sorulur.

İçtüzükte başka bir süre belirtilmemiş veya aksi Danışma Kurulunun teklifiyle Genel Kurulca kararlaştırılmamışsa siyasi parti grupları ve komisyon adına yapılan konuşmalar yirmi, üyeler tarafından yapılan konuşmalar ondakika ile sınırlıdır. İkinci defa yapılacak konuşmalarda süre bunun yarısı kadardır.⁽⁴⁾

Söz sırası ve söz sırasını değiştirme:

Madde 61 – Söz, kayıt veya istem sırasına göre verilir.

Genel Kurul gerekli görürse, görüşme konusunun lehinde, aleyhinde ve üzerinde olmak üzere sırayla söz verilir.

Başkan, görüşmeye başlamadan önce, söz sırasına göre söz alanların adlarını okutur.

Esas komisyona ve siyasi parti gruplarına, söz almada öncelik tanınır. İlk öncelik esas komisyona, ikinci öncelik siyasi parti gruplarına aittir. Siyasi parti gruplarına istem sırasına göre söz verilir.⁽³⁾

Grup sözcüleri, yetki belgelerini Başkanlığa vermek zorundadırlar.

Son söz milletvekilinindir.

Bir milletvekili, söz sırasını diğerine verebilir. Söz sırasını bir başkasına veren milletvekili, bundan faydalanan milletvekilinin sırasında konuşabilir.

Yürütmenin temsili:

Madde 62 – (Başlığı ile Birlikte Değişik: 9/10/2018 -1200 S.Karar/9 md.)

Bütçe sunuş konuşmasını Yürütme adına Cumhurbaşkanı yardımcısı veya bir bakan yapar.

Bütçe ve kesinhesap kanun tekliflerinin görüşüldüğü Genel Kurul oturumlarına Yürütme adına Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlar katılabilir ve görüş bildirebilir.

Cumhurbaşkanı yardımcıları, bakanlar veya zorunlu durumlarda bakan yardımcıları ve üst kademe kamu yöneticileri Anayasanın 119 uncu maddesindeki hallerde Meclis Başkanının daveti üzerine bilgilendirme yapmak üzere Genel Kurul oturumlarına katılabilir.

Sayıştay Başkanı veya yetkilendireceği daire başkanı ya da üye, gerektiğinde Türkiye Büyük Millet Meclisinde açıklama yapabilir.

Usul hakkında konuşma:

Madde 63 – (Değişik madde: 27/7/2017 - 1160 S. Karar / 8 md.)

Görüşmeye yer olup olmaması, Başkan gündeme veya Türkiye Büyük Millet Meclisinin çalışma usullerine uymaya davet gibi usule ait konular, diğer işlerden önce konuşulur.

Bu yolda bir istemde bulunulursa, üçer dakikadan fazla sürmemek şartıyla, lehte ve aleyhte en çok ikişer kişiye söz verilir. Bu görüşme sonucunda oya başvurmak gerekirse oylama işaretle yapılır.

Başkanın görüşme ve oylamalara katılmaması:

Madde 64 – Genel Kurula başkanlık eden Başkan veya Başkanvekili, asıl konu görüşülürken ve oylanırken hiçbir surette görüşünü açıklayamaz.

Başkan veya Başkanvekilleri, görevlerinin yerine getirilmesinin gerektirdiği haller dışında tartışmalara katılamazlar; kişisel savunma hakları saklıdır.

(1) Bu ek cümle, Ana. Mah.nin 31/1/2002 tarihli ve E.2001/29,K.2002/24 sayılı kararıyla kararın Resmi Gazete'de yayım tarihi olan 18/6/2002 tarihinden başlayarak 3 ay sonra yürürlüğe girmek üzere iptal edilmiştir.

(2) TBMM'nin 9/10/2018 tarih ve 1200 sayılı Kararıyla, bu fıkrada yer alan "Hükümetten veya" ibaresi metinden çıkarılmıştır.

(3) TBMM'nin 9/10/2018 tarih ve 1200 sayılı Kararıyla, bu fıkrada yer alan "Hükümete" ve "Hükümete, üçüncü öncelik" ibareleri metinden çıkarılmıştır.

(4) TBMM'nin 9/10/2018 tarih ve 1200 sayılı Kararıyla, bu fıkrada yer alan “, komisyon ve Hükümet” ibaresi "ve komisyon" şeklinde değiştirilmiştir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı oy kullanamaz.

Başkanvekilleri oturuma başkanlık yapmadıkları zaman, oy kullanabilir ve oyunun rengini belirtmek üzere söz alabilirler.

Görüşmelere katılmak isteyen bir Katip Üye Başkanlık kürsüsünde görevli ise, yerini bir diğerine bırakmak zorundadır.

Görüşmelerde genel düzen:

Madde 65 – Genel Kurulda söz kesmek, şahsiyatla uğraşmak ve çalışma düzenini bozucu hareketlerde bulunmak yasaktır.

Başkanın söz kesmesi:

Madde 66 – Kürsüdeki üyenin sözü ancak Başkan tarafından, kendisini İçtüzüğe uymaya ve konudan ayrılmamaya davet etmek için kesilebilir.

İki defa yapılan davete rağmen, konuya gelmeyen milletvekilinin aynı birleşimde o konu hakkında konuşmaktan menedilmesi, Başkan tarafından Genel Kurula teklif olunabilir.

Genel Kurul, görüşmesiz işaret oyu ile karar verir.

Konuşma üslubu:

Madde 67 – Genel Kurulda kaba ve yaralayıcı sözler söyleyen kimseyi Başkan derhal, temiz bir dille konuşmaya, buna rağmen temiz bir dil kullanmamakta ısrar ederse kürsüden ayrılmaya davet eder. Başkan, gerekli görürse, o kimseyi o birleşimde salondan çıkartabilir.

Başkanlığa gelen yazı ve önergelerde kaba ve yaralayıcı sözler varsa, Başkan, gereken düzeltmelerin yapılması için, o yazı veya önergeyi sahibine geri verir.

Gürültü ve kavga:

Madde 68 – Başkan, görüşmeler sırasında gürültü veya kavga çıkar ve bu nedenle çalışma düzenini kuramazsa, kürsüde ayağa kalkarak, toplantıya ara vereceğini ihtar etmek suretiyle gerekli gayreti gösterir; buna rağmen gürültü ve kavga devam ederse oturuma en çok bir saat ara verir.

Oturumun yeniden açılmasında gürültü veya kavgaya son verilemiyorsa, Başkan birleşimi kapatır.

Açıklama hakkı:

Madde 69 – Şahsına sataşılan veya ileri sürmüş olduğu görüşten farklı bir görüş kendisine atfolunan komisyon, siyasi parti grubu veya milletvekilleri, açıklama yapabilir ve cevap verebilir.⁽²⁾

Açıklama ve cevaplar için Başkan, aynı oturum içinde olmak üzere söz verme zamanını takdir eder.

Bu suretle söz almak isteyen, ne sebepten dolayı konuşmak istediğini Başkana bildirir. Başkan, söz verip vermemek gerektiğini takdir eder. Başkanlıkça kendisine söz verilmiyen kimse direnirse, Genel Kurul, bu konuda görüşmesiz ve işaret oyuyla karar verir.

Kapalı oturumlar:

Madde 70 – Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu, bir siyasi parti grubunun yahut yirmi milletvekilinin yazılı istemi üzerine kapalı oturum yapabilir.⁽¹⁾⁽³⁾

(1) TBMM'nin 16/5/1996 tarih ve 424 sayılı Kararıyla, bu fıkrada yer alan onbeş sayısı yirmi olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

(2) TBMM'nin 9/10/2018 tarih ve 1200 sayılı Kararıyla, bu fıkrada yer alan "Hükümet," ibaresi metinden çıkarılmıştır.

(3) TBMM'nin 9/10/2018 tarih ve 1200 sayılı Kararıyla, bu fıkrada yer alan "Başbakanın veya bir bakanın veya" ibaresi metinden çıkarılmıştır.

Kapalı oturum önergesi verilince, kapalı oturumda bulunabilecek şahıslar dışında herkes, toplantı salonundan çıkarılır. Salon boşaldıktan sonra kapalı oturum önergesinin gerekçesi dinlenir. Bu gerekçe siyasi parti grubu sözcüsü veya önergedeki birinci imza sahibi milletvekili yahut onun göstereceği bir diğer imza sahibi milletvekili tarafından açıklanır. Genel Kurul işaret oyuyla karar verir.⁽¹⁾

Yukardaki fıkrada söz konusu görüşmelerin tutanakları Katip Üyelerce tutulur. Ancak, Genel Kurul uygun görürse, yeminli stenolar bu görevi yerine getirebilirler.

(Değişik dördüncü fıkra:9/10/2018 -1200 S.Karar/10 md.) Cumhurbaşkanı yardımcıları, bakanlar, bakan yardımcıları ve üst kademe kamu yöneticileri 62 nci maddede belirtilen hallerde aynı maddede belirtilen usulle kapalı oturumlarda bulunabilirler.

Kapalı oturum sırasındaki görüşmeler hakkında, kapalı oturumda bulunanlar ve bulunma hakkına sahip olanlar tarafından hiçbir açıklama yapılamaz. Bunlar Devlet sırrı olarak saklanır.

Kapalı oturumu gerektirmiş olan sebep ortadan kalkınca, Başkan, açık oturuma geçilmesini teklif eder. Genel Kurul işaret oyuyla karar verir.

Kapalı oturum tutanakları:

Madde 71 – Kapalı oturum tutanaklarının birleştirilmesinden sonra, kapalı bir oturum akdedilerek eski tutanak özeti okunur. Özetle birlikte tutanak bir zarfakonarak hazır bulunan Katip Üyeler tarafından hemen mumla mühürlenir ve Meclis arşivine verilir.

Kapalı oturum tutanakları ve özetleri, kapalı oturum tarihinden itibaren onyıllı geçtikten sonra yayımlanabilir. Bunların daha önce veya sonra yayımlanması hususunda Genel Kurul, Danışma Kurulunun teklifi üzerine işaret oyuyla karar verir.

Görüşmelerin tamamlanması:

Madde 72 – Tüzükte başkaca bir hüküm yoksa, her konuda, her siyasi parti grubunun grubları adına ve iki üyenin kendileri adına birer defa konuşma hakları vardır. Bu konuşmalar yapıldıktan sonra görüşmelerin devam etmesine dair önerge verilmemişse, Başkan görüşmelerin tamamlandığını bildirir.

Görüşmelerin devam etmesine dair önerge verilmiş ve bu önerge de Genel Kurulun işaret oyuyla kabul edilmiş ise, 1. fıkra gereğince siyasi parti gruplarına ve milletvekillerine ikinci defa konuşma hakkı doğar.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Kanunların yapılması

Kanun tasarıları ve komisyonlara havale:

Madde 73 – (Mülga:9/10/2018 -1200 S.Karar/25 md.)

(1) TBMM'nin 9/10/2018 tarih ve 1200 sayılı Kararıyla, bu fıkrada yer alan "Hükümet adına Başbakan veya bir bakan veya" ibaresi metinden çıkarılmıştır.

Kanun teklifleri:

Madde 74 – Milletvekillerince verilen kanun tekliflerinde bir veya daha çok imza bulunabilir.

Kanun teklifleri, gerekçesi ile birlikte Başkanlığa verilir.⁽³⁾

Komisyonlar, şartlarına uymayan Kanun tekliflerini, sahiplerine tamamlatmaya yetkilidirler.

Kanun teklifleri, Başkanlıkça komisyonlara doğrudan doğruya havale edilir.

Geri alma ve benimseme:

Madde 75 – (Değişik birinci fıkra:9/10/2018 -1200 S.Karar/25 md.) Teklif sahibi verilen kanun teklifini gündeme alınmadan evvel Genel Kurula bilgi verilmek şartıyla geri alabilir.

Şu kadar ki, bu kanun tekliflerini diğer bir üye veya esas komisyon üzerlerine alırlarsa görüşmeye devam olunur.⁽⁴⁾

Bu teklifler gündeme alınmışlarsa geri alınmaları için Genel Kurulun karar vermesi gerekir.⁽⁴⁾

Reddedilen kanun tekliflerinin yeniden verilememesi:⁽⁴⁾

Madde 76 – Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından reddedilmiş olan kanun, teklifleri, red tarihinden itibaren bir tam yıl geçmedikçe Türkiye Büyük Millet Meclisinin aynı yasama dönemi içinde yeniden verilemez.⁽¹⁾⁽⁴⁾

Seçimlerin yenilenmesi halinde kanun tekliflerinin durumu:

Madde 77 – (Başlığı ile Birlikte Değişik: 9/10/2018 -1200 S.Karar/11 md.)

Bir yasama döneminde sonuçlandırılmamış olan kanun teklifleri hükümsüz sayılır. Ancak, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri bu kanun tekliflerini yenileyebilirler. Yenilenen kanun teklifinin tümü üzerindeki görüşmelerden sonra önceki dönemlere ait rapor ve metinler, açıkça belirtilmek kaydıyla, komisyonca benimsenebilir.

Yasama dönemi başında, önceki dönemde verilmiş yazılı soru, Meclis araştırması, genel görüşme önermeleri ve Cumhurbaşkanınca bir daha görüşülmek üzere geri gönderilen kanunlar hükümsüz sayılır.

Bir yasama döneminde sonuçlandırılmamış olan yürürlükteki kanun hükmünde kararnameler hükümsüz sayılmaz ve bunlar hakkında kanun teklifleri hakkındaki hükümler uygulanır. Yürürlükten kaldırılan kanun hükmünde kararnameler bir raporla Genel Kurula sunulmadan işlemde kaldırılamaz.

Hükümetin çekilmesi halinde kanun tasarı ve teklifleri:

Madde 78 – (Mülga:9/10/2018 -1200 S.Karar/25 md.)

Raporların okunmaması⁽²⁾

Madde 79 – (Değişik: 7/2/2001 - 713 S.Karar/2 md.)

Kanun tekliflerinin kabulüne veya reddine dair esas komisyon raporları ile araştırma, soruşturma ve diğer komisyon raporları; görüşmelerine başlanırken, Genel Kurulda okutulmaz. Ancak, bu raporların kaç numaralı sıra sayısı olarak bastırılıp dağıtıldıkları Başkanca ifade edilir.⁽⁵⁾

Raporda ret istemi:

Madde 80 – Bir kanun teklifinin esas komisyonca reddi istenir ve rapor da benimsenirse, kanun teklifi reddedilmiş olur. Rapor benimsenmezse komisyona geri verilir.⁽⁴⁾

(1) TBMM'nin 16/5/1996 tarih ve 424 sayılı Kararıyla, bu maddenin başlığında yer alan "ve benimsenmiyen" ibaresi ile maddede geçen "Anayasanın 92 ncimaddesi gereğince" ibaresi metinden çıkarılmıştır.

(2) Bu maddenin kenar başlığı "Raporun okunması" iken, 7/2/2001 tarihli ve 713 sayılı TBMM kararı ile metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

(3) TBMM'nin 9/10/2018 tarih ve 1200 sayılı Kararıyla, bu fıkrada yer alan "de" ibaresi metinden çıkarılmıştır.

(4) TBMM'nin 9/10/2018 tarih ve 1200 sayılı Kararıyla, ikinci fıkrada yer alan "tasarı veya" ibaresi ile üçüncü fıkrada yer alan "tasarı ve" ibareleri metinden çıkarılmıştır.

Kanun tekliflerinin Genel Kurulda görüşülmesi

Madde 81 – (Başlığı ile Birlikte Değişik: 9/10/2018 -1200 S.Karar/12 md.)

Kanun teklifleri; Genel Kurulda, aşağıda belirtilen usule göre görüşülür:

a) Teklifin tümü hakkında görüşme açılır.

b) Teklifin tümünün görüşülmesinden sonra yirmi dakika komisyonla soru ve cevap işlemi yapılır. Maddeler üzerinde bu süre on dakikadır.

c) Teklifin maddelerine geçilmesi oylanır.

ç) Teklifin maddeleri görüşülür.

d) Teklifin tümü oylanır.

Anayasa değişiklikleri hariç, kanun tekliflerinin tümü açık oylamaya tâbi işlerden değilse en az yirmi milletvekilinin talebi halinde açık oyla, aksi takdirde bu oylamalar ile maddelerin oylamaları işaret oyuyla yapılır.

Aksi, Danışma Kurulunun teklifiyle Genel Kurulca kararlaştırılmamışsa; kanun tekliflerinin tümü hakkında siyasi parti grupları ve komisyon adına yapılan konuşmalar yirmişer, üyeler tarafından yapılan konuşmalar onar dakikadır.

Maddeler hakkında konuşma süreleri bunun yarısı kadardır.

Maddelerine geçilmesi veya tümü kabul edilmeyen kanun teklifleri, Genel Kurulca reddedilmiş olur.

Cumhurbaşkanınca yayımlanması kısmen uygun bulunmayan ve bir daha görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisine geri gönderilen kanunların sadece uygun bulunmayan maddelerinin görüşülmesine kanunun görüşmelerine başlamadan önce Genel Kurulca görüşmesiz karar verilebilir. Bu durumda, sadece uygun bulunmayan maddelerle ilgili görüşme açılır. Kanunun tümünün görüşülmesine karar verilmesi durumunda ise kanun yukarıdaki fıkralara göre görüşülür. Kanunun tümünün oylaması her halde yapılır. Genel Kurulun, bir daha görüşülmek üzere geri gönderilen kanunun tümünü veya uygun bulunmayan maddelerini aynen kabul edebilmesi için üye tamsayısının salt çoğunluğunun oyu aranır. Bu oylamalarda üye tamsayısının salt çoğunluğunun bulunamaması halinde oylaması yapılan kanunun tümü ya da oylanan madde reddedilmiş sayılır.

Komisyon metninin önce oylanması:

Madde 82 – Bir kanunun bir maddesi hakkında birçok önerge verilmiş ve madde değişiklik önergeleriyle birlikte komisyona geri alınmışsa, komisyon önergeleri görüştüktan sonra eski metni kabul edebilir veya yeni bir metin hazırlayabilir.

Önerge sahipleri komisyon toplantılarına katıldıkları takdirde beş dakikayı geçmemek üzere konuşabilirler.

Komisyon, kabul ettiği metnin önergelerden önce ve açık oyla oylanmasını üye tamsayısının salt çoğunluğuyla isterse, Genel Kurulda, önergelerden önce komisyon metni oylanır. Bu metin (...) ⁽¹⁾ kabul edilirse, önergeler reddedilmiş ve madde kabul edilmiş sayılır.

Açık oylamadan önce, önerge sahiplerinin beşer dakikayı geçmemek üzere konuşma hakları vardır.

Bir maddenin önce konuşulması ⁽²⁾

Madde 83 – Genel Kurulda bir maddenin diğerinden önce konuşulmasına işaret oyuyla karar verilebilir.

(Mülga: 7/2/2001 - 713 S.Karar/6 md.)

Anayasa'ya aykırılık önergeleri:

Madde 84 – Bir kanun teklifinin Genel Kuruldaki görüşülmesi sırasında teklifin belli bir maddesinin Anayasa'ya aykırı olduğu gerekçesiyle reddini isteyen önergeler, diğer önergelerden önce oylanır. ⁽³⁾

(1) TBMM'nin 16/5/1996 tarih ve 424 sayılı Kararıyla, bu arada yer alan "Genel Kurulun üye tamsayısının salt çoğunluğuyla" ibaresi metinden çıkarılmıştır.

(2) Bu kenar karşılığı "Bir maddenin önce konuşulması veya fıkraların ayrı ayrı oylanması" iken 7/2/2001 tarihli ve 713 sayılı TBMM kararı ile metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

(3) TBMM'nin 9/10/2018 tarih ve 1200 sayılı Kararıyla, bu fıkroda yer alan "tasarı veya" ibaresi metinden çıkarılmıştır.

Tetkik Kurulu ve maddi hatalar:

Madde 85 – Meclis Başkanlığı kanun tekliflerini Anayasa dili, kanun yazılış tekniği bakımından incelemekle görevli yeteri kadar uzmandan kurulu bir heyet teşkil eder. Bu heyet komisyonlara danışmanlık yapar.⁽¹⁾

Kanun teklifinin Türkiye Büyük Millet Meclisince kabulünü gerektirecek oylamanın yapılmasından önce, metinde yazılış veya sıra bakımından bozukluk olduğu veya maddi hatalar bulunduğu ileri sürülürse ve esas komisyon veya Hükümet bu görüşe katılırsa, metin, esas komisyona geri verilir. Bu şekilde düzeltilen maddeler de yeniden oylanır.⁽¹⁾

Son konuşmalar:

Madde 86 – Teklifin tümünün kesin olarak oylanmasından önce milletvekilleri, ne yolda oy kullanacaklarını kürsüden belirtmek isterlerse, Başkan lehte ve aleyhte birer kişiye söz verir. Bu konuşma kısa, açık ve gerekçeli yapılır.⁽²⁾

Değişiklik önermeleri:

Madde 87 – (Değişik: 16/5/1996 - 424 S. Karar/14 md.)

Kanunlarda veya İçtüzükte aksine hüküm yoksa, Kanun teklifinde bir maddenin reddi, tümünün veya bir maddenin komisyona iadesi, bir maddenin değiştirilmesi, metne ek veya geçici madde eklenmesi hakkında, milletvekilleri, esas komisyon değişiklik önermeleri verebilir. **(Yeniden düzenleme: 10/12/2002 - 750 S. Karar/2 md.)** Bu esaslar dairesinde milletvekilleri tarafından Anayasaya aykırılık önermeleri dahil her madde için yedi önerge verilebilir. Her siyasi parti grubuna mensup milletvekillerinin birer önerge verme hakkı saklıdır. Ancak, bu hak; ilgili siyasi parti grubuna mensup milletvekillerince kullanılmaması halinde, diğer siyasi parti grubuna mensup olanlarla bağımsız sayılan milletvekillerince kullanılabilir.⁽³⁾

Değişiklik önermeleri kanun tekliflerinin basılıp dağıtılmasından itibaren Başkanlığa verilebilir. Ancak, teklifin görüşülmesine başlandıktan sonra verilecek değişiklik önermelerinde en az beş milletvekilinin imzası bulunmadıkça önerge işleme konulmaz.⁽³⁾

Görüşülmekte olan teklifin konusu olmayan sair kanunlarda ek ve değişiklik getiren yeni bir kanun teklifi niteliğindeki değişiklik önermeleri işleme konulmaz.⁽³⁾

Görüşülmekte olan teklife konu kanunun, komisyon metninde bulunmayan, ancak teklif ile çok yakın ilgisi bulunan bir maddesinin değiştirilmesini isteyen ve komisyonun salt çoğunlukla katıldığı önergeler üzerinde yeni bir madde olarak görüşme açılır.⁽³⁾

Değişiklik önermelerinde, değiştirilmesi kaldırılması veya eklenmesi istenen hükümler açıkça belirtilir. Açık olmayan ve şarta bağlı önergeler işleme konulmaz.

Değişiklik önermeleri gerekçeli olarak verilir. Değişiklik önermeleri ve gerekçeleri beşyüz kelimedenden fazla ise, önerge sahibi önergesine beşyüz kelimeyi geçmeyen bir özet eklemek zorundadır.

Başkan, değişiklik önermesi hakkına komisyon ve gruplara derhal bilgi verir.

(Değişik fıkra: 27/7/2017 - 1160 S. Karar / 11 md.) Değişiklik önermeleri, aykırılık sırasına göre okunup işleme konur. Aynı mahiyetteki önergelerden en kısa olanı okunup diğer önermelerin sadece imza sahipleri okunarak birlikte işleme alınır. Beşten fazla imzalı önermelerde ilk beş imza okunur, önerge tutanağa eklenir.

Başkan, önergeye katılıp katılmadığını komisyona sorar. **(Değişik cümle: 9/10/2018 -1200 S.Karar/25 md.)** Komisyon katılmama gerekçesini kısaca açıklayabilir. komisyonun katılmadığı önerge, sahibi tarafından beş dakikayı geçmemek üzere açıklanabilir. Önerge sahibine, gerekçesinin okunmasını istediği önerge hakkında söz verilmez.⁽³⁾

Daha sonra önergeler işaret oyu ile ayrı ayrı oylanır. Komisyonun katılmadığı ve fakat Genel Kurulun kabul ettiği önerge ve ilgili maddeyi komisyon geri isteyebilir. Geri verilmesi kabul edildiği takdirde, komisyon önergeye göre yeni bir metin hazırlar veya kendi metninin aynen kabulünü isteyebilir. Genel Kurulun kararı kesindir.

(1) TBMM'nin 9/10/2018 tarih ve 1200 sayılı Kararıyla, birinci fıkrada yer alan "tasarı ve" ibaresi, ikinci fıkrada yer alan "tasarı veya" ile "veya Hükümet" ibareleri metinden çıkarılmıştır.

(2) TBMM'nin 9/10/2018 tarih ve 1200 sayılı Kararıyla, bu fıkrada yer alan "Tasarı veya" ibaresi metinden çıkarılmıştır.

(3) TBMM'nin 9/10/2018 tarih ve 1200 sayılı Kararıyla, bu maddede yer alan "tasarı veya" ibareleri, birinci fıkrada yer alan "tasarısı veya" ile "veya Hükümet" ibareleri, dokuzuncu fıkrada yer alan "ve Hükümete", "Hükümetin veya" ibareleri metinden çıkarılmıştır.

Metnin veya maddenin geri istenmesi:

Madde 88 – Esas komisyon teklifin tümünün, belli bir veya birkaç maddesinin, komisyona geri verilmesini, bir defaya mahsus olmak üzere isteyebilir.⁽¹⁾

Bu istem, görüşülmeksizin yerine getirilir. (**Değişik ikinci cümle: 9/10/2018 -1200 S.Karar/25 md.**) Teklifin tümü geri istenmişse, teklif hakkında verilen bütün önergeler; teklifin belli bir veya birkaç maddesi geri istenmişse, o madde veya maddeler hakkındaki önergeler esas komisyona verilir. (**Mülga cümle: 9/10/2018 -1200 S.Karar/25 md.**)

Genel Kurulda yeniden görüşme:

Madde 89 – (**Ek: 16/5/1996-424 S. Karar/15 md.**)

Teklifin tümünün oylanmasından önce, belli bir maddesinin yeniden görüşülmesini gerekçeli bir önerge ile esas komisyon bir defaya mahsus olmak üzere isteyebilir.⁽²⁾

Bu istem Danışma Kurulunun görüşü alındıktan sonra Genel Kurulca, görüşmesiz ve işaret oyuyla karara bağlanır.

Anayasa değişikliği görüşmelerinde bu madde hükmü uygulanmaz.

Milletlerarası anlaşmaların onaylanmasının uygun bulunmasına dair teklifler

Madde 90 – (**Ek: 16/5/1996-424 S. Karar/16 md.**) (**Başlığı ile Birlikte Değişik: 9/10/2018 -1200 S.Karar/13 md.**)

Anayasa gereğince Türkiye Büyük Millet Meclisinin onaylamayı bir kanunla uygun bulmasına bağlı olan anlaşmalar Cumhurbaşkanınca, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına genel gerekçesiyle sunulur.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı bu anlaşmaları gelen kâğıtlar listesinde yayımlar. Bu anlaşmaların gelen kâğıtlar listesinde yayımından itibaren milletvekilleri tarafından anlaşmaların onaylanmasının uygun bulunduğu dair kanun teklifi verilebilir. Bu teklif diğer kanun tekliflerinin tabi olduğu usule göre işlem görür.

(1)

BMM'nin 9/10/2018 tarih ve 1200 sayılı Kararıyla, bu fıkrafta yer alan "veya Hükümet, tasarı veya " ibaresi metinden çıkarılmıştır.

(2)

BMM'nin 9/10/2018 tarih ve 1200 sayılı Kararıyla, bu fıkrafta yer alan "Tasarı veya" ile "veya Hükümet" ibareleri metinden çıkarılmıştır.

*Temel kanunlar***Madde 91— (Yeniden düzenleme: 30/6/2005-855 S.Karar/1 md.)**

a) Bir hukuk dalını sistematik olarak bütünüyle veya kapsamlı olarak değiştirecek biçimde genel ilkeleri içermesi; kişisel veya toplumsal yaşamın büyük bir bölümünü ilgilendirmesi; kendi alanındaki özel kanunların dayandığı temel kavramları göstermesi, özel kanunlar arasında uygulamada ahenk sağlaması, düzenlediği alan yönünden bütünlüğünün ve maddeler arasındaki bağlantıların korunması zorunluluğunun bulunması; önceki yasalaşma evrelerinde de özel görüşme ve oylama usulüne bağlı tutulması gibi özellikleri taşıyan kanunları ve İçtüzüğü bütünüyle veya kapsamlı olarak değiştiren veya yürürlüğe koyan tekliflerin Genel Kurulda bölümler halinde görüşülmesine ve her bölümün en çok otuz maddeyi geçmemek kaydıyla hangi maddelerden oluşacağına esas komisyonun veya grupların teklifi, Danışma Kurulunun oybirliği ile önerisi üzerine Genel Kurulca karar verilebilir. Bu takdirde bölümler, maddeler okunmaksızın maddenin görüşülmesindeki usule göre ayrı ayrı görüşülür ve bölümdeki maddeler ayrı ayrı oylanır.⁽³⁾

Milletvekilleri, ve esas komisyon değişiklik önerileri verebilir. **(İptal son tümce: Ana.Mah.nin 26/10/2006 tarihli ve E.:2005/74, K.:2005/73 sayılı Kararı ile; Yeniden Düzenleme: 31/1/2007-884 S.Karar/1 md.)** Milletvekilleri tarafından Anayasaya aykırılık önerileri dahil madde üzerinde iki önerge verilebilir. Ancak, her siyasi parti grubuna mensup milletvekillerinin birer önerge verme hakkı saklıdır.⁽³⁾

(Ek üçüncü paragraf: 31/1/2007-884 S.Karar/1 md.) Yeni bir madde olarak görüşülmesine komisyonun salt çoğunlukla katıldığı önergeler ile yeniden görüşülmesine karar verilen maddeler üzerinde görüşme açılır ve bu maddede belirtilen sayıda önerge verilebilir.

Bölümler üzerindeki soru-cevap süresi, onbeş dakika ile sınırlıdır.

(Değişik paragraf: 31/1/2007-884 S.Karar/1 md.) Diğer hükümler saklıdır.

b) Danışma Kurulunda oybirliği sağlanamaması halinde siyasi parti gruplarının önerisi üzerine de (a) bendinde belirtilen yasama yönteminin uygulanmasına Genel Kurulca karar verilebilir.

BEŞİNCİ KISIM*Özel hükümler**Genel veya özel af ilanını içeren kanun teklifleri***Madde 92 – (Başlığı ile Birlikte Değişik: 9/10/2018 -1200 S.Karar/14 md.)**

Genel veya özel af ilanını içeren tekliflerin Genel Kurulda kabulü Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun kararı ile mümkündür. Gerekli çoğunluk, söz konusu tekliflerin afla ilgili maddelerinde ve tümünün oylamasında ayrı ayrı aranır. Teklif hakkında verilen genel veya özel af ilanını içeren değişiklik önergesinin kabulü halinde, kabul için gerekli beşte üç çoğunluğun tespiti için bu önergenin oylanması açık oylama suretiyle tekrarlanır.

Anayasa'nın değiştirilmesi:

Madde 93 – Anayasa değişiklik teklifleri, diğer kanun tekliflerinin görüşülmesindeki usule tabidir. Ancak, bu teklifler Genel Kurulda iki defa görüşülür.⁽²⁾

İkinci görüşmeye, birinci görüşmenin bitiminden kırksekiz saat geçmeden başlanamaz.

(Değişik:16/5/1996-424 S. Karar/18 md.) İkinci görüşmede yalnızca maddeler üzerinde verilmiş değişiklik önerileri görüşülür, birinci görüşmede üzerinde değişiklik teklifi bulunmayan bir madde hakkında ikinci görüşmede önerge verilemez.⁽¹⁾

(1)

BMM'nin 16/5/1996 tarih ve 424 sayılı Kararıyla, 91 inci madde numarası 93 olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

T

(2)

BMM'nin 9/10/2018 tarih ve 1200 sayılı Kararıyla, bu fıkrada yer alan "tasarı ve" ibaresi metinden çıkarılmıştır.

T

(3)

BMM'nin 9/10/2018 tarih ve 1200 sayılı Kararıyla, bu fıkrada yer alan "tasarı veya" ve "Hükümetin," ibareleri metinden çıkarılmış, ikinci paragrafında yer alan ", esas komisyon veya Hükümet" ibaresi "ve esas komisyon" şeklinde değiştirilmiştir.

T

Anayasada değişiklik tekliflerinin kabulü:⁽¹⁾

Madde 94 – (Değişik: 16/5/1996 - 424 S. Karar/19 md.)

Anayasada değişiklik tekliflerinin birinci ve ikinci görüşmelerinde, maddelerin kabulü ile ikinci görüşmenin sonunda tümünün kabulü üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun gizli oyu ile mümkündür.

Birinci görüşmede gerekli çoğunlukla kabul oyu alamayan bir madde ikinci görüşmede de gerekli çoğunlukta kabul oyu alamamışsa reddedilmiş olur.

Teklif hakkında verilen değişiklik önergesinin kabulü halinde, kabul için gerekli beşte üç çoğunluğun tespiti için bu önerenin oylanması gizli oylama suretiyle tekrarlanır.

Seçimlerin yenilenmesi kararı:

Madde 95 – (Değişik: 4/4/1977-643 S. Karar/1 md.) Seçimlerin yenilenmesine dair önergeler, Anayasa Komisyonunda görüşülür ve Anayasa Komisyonu raporu Genel Kurulda Gündemdeki bütün konularda önce görüşüldükten sonra açık oya sunulur. **(Ek cümle: 9/10/2018 -1200 S.Karar/25 md.)** Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun oyu ile seçimlerin yenilenmesine karar verebilir.

ALTINCI KISIM

Bilgi Edinme ve Denetim Yolları⁽²⁾

BİRİNCİ BÖLÜM

Yazılı Soru⁽²⁾

Yazılı soru

Madde 96 – (Başlığı ile Birlikte Değişik: 9/10/2018 -1200 S.Karar/15 md.)

Yazılı soru, kısa, gerekçesiz ve kişisel görüş ileri sürülmeksizin; kişilik ve özel yaşama ilişkin konuları içermeyen bir önerge ile yazılı olarak cevaplanmak üzere milletvekillerinin, Cumhurbaşkanını yardımcılarını ve bakanlara yazılı olarak soru sormalarından ibarettir.

Yazılı soru önergesi, sadece bir milletvekili tarafından imzalanır ve Başkanlığa verilir. Yazılı soru önergelerine belge eklenemez.

Başkan, İhtüzük şartlarına uygun gördüğü önergeleri gelen kâğıtlar listesinde yayımlar ve ilgili Cumhurbaşkanını yardımcılarını ile bakanlara gönderir.

Sorulamayacak konular:

Madde 97 – Aşağıdaki sorular Başkanlıkça kabul edilmez:

- Başka bir kaynaktan kolayca öğrenilmesi mümkün olan konular;
- Tek amacı istişare sağlamaktan ibaret konular;
- (Mülga: 9/10/2018 1200 S.Karar/25 md.)**

Sözlü sorunun gündeme alınması ve cevaplandırılması:

Madde 98 – (Mülga:9/10/2018 -1200 S.Karar/25 md.)

(1)

BMM'nin 16/5/1996 tarih ve 424 sayılı Kararıyla 94 üncü madde numarası 96 olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

T

(2)

BMM'nin 9/10/2018 tarih ve 1200 sayılı Kararıyla, Altıncı Kısım başlığı "Denetim Yolları", Kısımın Birinci Bölümünün başlığı "Soru" iken metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

T

Yazılı sorunun cevabı:⁽¹⁾

Madde 99 – (Değişik: 16/5/1996-424 S. Karar/22 md.)

Yazılı soruların cevabı, bir Cumhurbaşkanlığı yardımcısı veya ait olduğu bakanlık eliyle Başkanlığa sunulur. Başkan, bu cevabı derhal soru sahibine iletir. Cevap ayrıca soru metniyle birlikte Başkanlıkça alındığı günü veya bir sonraki birleşim tutanağının arkasına eklenir.⁽⁴⁾

(Değişik ikinci fıkra: 9/10/2018 -1200 S.Karar/25 md.) Yazılı sorular, Cumhurbaşkanlığı yardımcısı veya bakan tarafından gönderildiği tarihten itibaren en geç onbeş gün içinde cevaplandırılır. Tatil ve aravermede de yazılı soruların havale işlemi yapılır, bu halde onbeş günlük süre tatil ve aravermeden sonra başlar.

(Mülga üçüncü fıkra: 9/10/2018 -1200 S.Karar/25 md.)

(Mülga dördüncü fıkra: 9/10/2018 -1200 S.Karar/25 md.)

(Mülga beşinci fıkra: 9/10/2018 -1200 S.Karar/25 md.)

(Ek fıkra: 9/10/2018 -1200 S.Karar/25 md.) Yazılı sorular süresi içinde cevaplandırılmazsa, yazılı soru önergesinin süresi içinde cevaplandırılmadığı gelen kâğıtlar listesinde ilan edilir ve bu durum Cumhurbaşkanlığı yardımcısına veya bakanlara gönderilir.

Başkanlıktan sorular:

Madde 100 – Başkanın, Başkanlık Divanının, Başkanlık Divanı Üyelerinin ve Danışma Kurulunun Türkiye Büyük Millet Meclisinin faaliyetleriyle ilgili görevleri hakkında, Başkanlıktan yazılı soru sorulabilir. **(Ek cümle: 9/10/2018 -1200 S.Karar/25 md.)** Bu sorular Başkan veya görevlendireceği başkanvekilliklerinden biri tarafından cevaplandırılır.⁽⁵⁾

(Mülga ikinci fıkra: 9/10/2018 -1200 S.Karar/25 md.)

(Mülga üçüncü fıkra: 9/10/2018 -1200 S.Karar/25 md.)

İKİNCİ BÖLÜM

Genel görüşme

Genel görüşmenin tarifi:

Madde 101 – Genel görüşme, toplumu ve Devlet faaliyetlerini ilgilendiren belli bir konunun Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda görüşülmesidir.⁽⁶⁾

Genel görüşmenin açılması:

Madde 102 – (Değişik fıkra: 27/7/2017 - 1160 S. Karar / 12 md.) Genel görüşme açılması, Hükümet, siyasî parti grupları veya en az yirmi milletvekili tarafından Başkanlıktan bir önergeyle istenebilir. Bu istem derhal gelen kâğıtlar listesine alınarak milletvekillerine ve Hükümete duyurulur.

(Değişik fıkra: 27/7/2017 - 1160 S. Karar / 12 md.) Verilen önergenin metni beşyüz kelimedenden fazla ise istek sahipleri beşyüz kelimeyi geçmemek üzere önergenin özetini eklemek zorundadırlar.

Genel görüşme açılıp açılmamasına Genel Kurul karar verir.

Genel Kurulda bu konudaki görüşmede siyasî parti grupları ve istemde bulunan milletvekillerinden birinci imza sahibi veya onun göstereceği bir diğer imza sahibi konuşabilir. Genel Kurul genel görüşme açılıp açılmamasına işaretle oylama suretiyle karar verir.⁽³⁾

(1) TBMM'nin 16/5/1996 tarih ve 424 sayılı Kararıyla, 96 ıncı madde 99 uncu madde olarak değiştirilmiş, buna göre madde numaraları teselsül ettirilmiştir.

(2) TBMM'nin 16/5/1996 tarih ve 424 sayılı Kararıyla, bu fıkrada yer alan "on" sayısı "yirmi" olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

(3) TBMM'nin 9/10/2018 tarih ve 1200 sayılı Kararıyla, bu fıkralarda yer alan "Hükümet," ibareleri ile birinci fıkrada yer alan "ve Hükümete" ibaresi metinden çıkarılmıştır.

(4) TBMM'nin 9/10/2018 tarih ve 1200 sayılı Kararıyla, bu fıkrada yer alan "Başbakanlık" ibaresi "bir Cumhurbaşkanlığı yardımcısı" şeklinde değiştirilmiştir.

(5) TBMM'nin 9/10/2018 tarih ve 1200 sayılı Kararıyla, bu fıkrada yer alan "sözlü veya" ibaresi metinden çıkarılmıştır.

(6) TBMM'nin 9/10/2018 tarih ve 1200 sayılı Kararıyla, bu maddede yer alan "toplum" ibaresi "toplumu" şeklinde değiştirilmiştir.

Genel görüşme için özel gündem:

Madde 103 – Genel görüşme açılmasına karar verilirse, genel görüşme günü bir özel gündem halinde Danışma Kurulunca tespit edilir. Genel görüşmenin başlayacağı gün, görüşme açılmasına karar verilmesinden itibaren kırksekiz saatten önce ve yedi tam günden sonra olamaz.

Genel görüşmede ilk söz hakkı genel görüşme önergesi sahibi siyasi parti grubu veya gruplarına yahut genel görüşme önergesindeki birinci imza sahibi milletvekiline veya onun göstereceği bir diğer imza sahibi milletvekiline aittir.

Bundan sonraki görüşmeler hakkında genel hükümler uygulanır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Meclis araştırması

Meclis araştırmasının tarifi ve açılması :

Madde 104 – (Değişik birinci fıkra: 9/10/2018 -1200 S.Karar/25 md.) Meclis araştırması, belli bir konuda bilgi edinmek için yapılan incelemeden ibarettir.

Araştırma istemi önergesi beşyüz kelimedenden fazla ise önerge sahipleri beşyüz kelimeyi geçmemek üzere özetini eklemek zorundadır.

Meclis araştırmasının açılmasında genel görüşme açılmasındaki hükümler uygulanır. Meclis araştırma komisyonunun raporu hakkında Genel Kurulda, genel görüşme açılır.

Meclis Araştırma Komisyonu ve yetkileri :

Madde 105 – Meclis araştırmasının yürütülmesi görevi, genel hükümlere göre seçilecek bir özel komisyona verilir.

Bu komisyonun üye adedi, çalışma süresi ve gerektiğinde Ankara dışında da çalışabileceği hususu Meclis Başkanının teklifi ile Genel Kurulca tespit edilir. **(Ek hüküm: 16/5/1996-424 S. Karar/23 md.)** Araştırmasını üç ay içinde bitiremeyen komisyona bir aylık kesin süre verilir. Komisyon bu süre sonunda da çalışmasını tamamlayamadığı takdirde süre bitiminden itibaren onbeş gün içinde araştırmanın tamamlanmaması nedenleri veya o ana kadar varılan sonuçlar üzerinde Genel Kurulda görüşme açılır. Genel Kurul bu görüşme ile yetinebileceği gibi yeni bir komisyon da kurabilir.⁽²⁾

Meclis Araştırma Komisyonu bakanlıklarla genel ve katma bütçeli dairelerden, mahalli idarelerden, muhtarlıklardan, üniversitelerden, Türkiye Radyo-Televizyon Kurumundan, kamu iktisadi teşebbüslerinden, özel kanun ile veya özel kanunun verdiği yetkiye dayanılarak kurulmuş banka ve kuruluşlardan, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarından ve kamu yararına çalışan derneklerden bilgi istemek ve buralarda inceleme yapmak, ilgililerini çağırıp bilgi almak yetkisine sahiptir.

Komisyon, gerekli gördüğünde uygun bulacağı uzmanların bilgilerine başvurabilir.

Devlet sırları ile ticari sırlar, Meclis araştırması kapsamının dışında kalır.

(1) TBMM'nin 16/5/1996 tarih ve 424 sayılı Kararıyla, bu maddede yeralan "Anayasanın 88 inci maddesinin ikinci fıkrası" ibaresi, "Anayasanın 98 inci maddesinin üçüncü fıkrası" olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

(2) TBMM'nin 16/5/1996 tarih ve 424 sayılı Kararıyla 103 üncü madde numarası 105 olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

Gensoruda usul:

Madde 106 –(Mülga:9/10/2018 -1200 S.Karar/25 md.)

BEŞİNCİ BÖLÜM⁽¹⁾⁽²⁾

*Cumhurbaşkanı Yardımcıları ve Bakanların
Soruşturulması ve Yüce Divana Sevki*

Cumhurbaşkanı yardımcılarını ve bakanlar hakkında verilen Meclis soruşturması önermeleri

Madde 107 – (Ek: 16/5/1996 - 424 S. Karar/25 md.)(Başlığı ile Birlikte Değişik: 9/10/2018 -1200 S.Karar/16 md.)

Görevde bulunan veya görevinden ayrılmış olan Cumhurbaşkanı yardımcılarını ve bakanlar hakkında görevleri ile ilgili suç işledikleri iddiasıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının salt çoğunluğunun vereceği önergeyle Meclis soruşturması açılması istenebilir.

Bu önergede, görevleriyle ilgili işlerden dolayı hakkında Meclis soruşturması açılması istenen Cumhurbaşkanı yardımcılarını ve bakanların cezai sorumluluğu gerektiren fiillerinin görevleri sırasında işlendiğinden bahsedilmesi, hangi fiillerinin hangi kanun ve nizama aykırı olduğunun gerekçe gösterilmek ve maddesi de yazılmak suretiyle belirtilmesi zorunludur.

Parlamentar hükümet sisteminde görev yapmış olan başbakanlar ve bakanlar hakkında da bu madde hükümleri uygulanır.

Meclis soruşturması önergesinin görüşülmesi:

Madde 108 – (Ek:16/5/1996 - 424 S. Karar/25 md.)(Değişik: 9/10/2018 1200 S.Karar/17 md.)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilen Meclis soruşturması önergesi gelen kâğıtlar listesinde yayımlanır; önergenin bir örneği Başkanlıkça, derhal, hakkında soruşturma açılması istenen Cumhurbaşkanı yardımcısı veya bakana gönderilir ve Genel Kurulda okunur.

Meclis soruşturması açılıp açılmaması hakkında yapılacak görüşmelerin günü, önergenin verilişinden itibaren bir ay içinde görüşülüp karara bağlanacak şekilde, bir özel gündem halinde Danışma Kurulunun teklifi üzerine Genel Kurulca tespit edilir. Bu görüşme günü de ayrıca hakkında soruşturma açılması istenen Cumhurbaşkanı yardımcısı veya bakana bildirilir.

Sırasıyla, önergeyi verenlerden ilk imza sahibinin veya onun göstereceği bir diğer imza sahibinin, şahısları adına üç milletvekilinin ve o sırada görevde bulunsun veya bulunmasın, hakkında soruşturma açılması istenen Cumhurbaşkanı yardımcısı veya bakanın konuşacağı bir görüşmeden sonra, Meclis soruşturması açılıp açılmaması hakkında üye tamsayısının beşte üçünün gizli oyuyla karar verilir.

Parlamentar hükümet sisteminde görev yapmış olan başbakanlar ve bakanlar hakkında da bu madde hükümleri uygulanır.

(1) TBMM'nin 16/5/1996 tarih ve 424 sayılı Kararıyla, içtüzüğe "Beşinci Bölüm (Meclis Soruşturması ve Yüce Divana Sevki)" başlığı altındaki maddeler eklenmiş ve metne işlenmiştir.

(2) TBMM'nin 9/10/2018 tarih ve 1200 sayılı Kararıyla, Altıncı Kısımının Beşinci Bölüm başlığı "Meclis Soruşturması ve Yüce Divana Sevki" iken metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

(3) TBMM'nin 9/10/2018 tarih ve 1200 sayılı Kararıyla, bu bölüm başlığı metinden çıkarılmıştır.

Meclis soruşturması komisyonunun kuruluşu:

Madde 109 – (Ek: 16/5/1996-424 S. Karar/25 md.) (Değişik: 9/10/2018 -1200 S.Karar/18 md.)

Meclis soruşturması açılmasına karar verilmesi halinde, Meclisteki siyasî partilerin, güçleri oranında komisyona verebilecekleri üye sayısının üç katı olarak gösterecekleri adaylar arasından her siyasî parti için ayrı ayrı ad çekme suretiyle kurulacak onbeş kişilik bir komisyon tarafından soruşturma yapılır.

Komisyon, kendisine bir başkan, bir başkanvekili, bir sözcü ve bir kâtip seçer.

Ceza Muhakemesi Kanununa göre hâkimlerin davaya bakmasına veya karara katılmasına engel oluşturacak durumlarda bulunan milletvekilleri, bu komisyona seçilemezler.

Komisyonunda görevlendirilecek kamu görevlileri için de aynı hüküm uygulanır.

Meclis soruşturması komisyonunun çalışma usulü ve süresi:

Madde 110 – (Ek: 16/5/1996-424 S. Karar/25 md.)

Soruşturma komisyonu üye tamsayısının salt çoğunluğu ile toplanır ve toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar verir.

Komisyonun çalışmaları gizlidir. Bu komisyona kendi üyeleri dışındaki milletvekilleri katılamazlar.

(Değişik üçüncü fıkra: 9/10/2018 -1200 S.Karar/25 md.) Soruşturma komisyonu, soruşturma sonucunu belirten raporunu iki ay içinde Meclis Başkanlığına sunar. Soruşturmanın bu sürede bitirilememesi halinde, komisyona bir aylık yeni ve kesin bir süre verilir. Komisyonun bu konudaki istem yazısı Genel Kurulun bilgisine sunulur. Bu süre sonunda raporun Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına teslimi zorunludur.

Meclis soruşturması komisyonunun yetkileri:

Madde 111 – (Ek:16/5/1996-424 S. Karar/25 md.)

Komisyon kamusal ve özel kuruluşlardan konu ile ilgili bilgi ve belgeleri isteyebilir, gerekli gördüklerine el koyabilir, yürütme organının bütün vasıtalarından faydalanabilir, Cumhurbaşkanı yardımcılarını ve bakanları, diğer ilgilileri, tanık ve bilirkişileri dinleyebilir.⁽²⁾

Komisyon, naip veya istinabe yolu ile adli mercilerden yardım isteyebilir. Ayrıca Ceza Muhakemesi Kanununun tanıklarla, bilirkişilerle, zapt ve arama ile ilgili olarak adli mercilere verdiği hürriyetleri kısıtlayıcı yetkilerin genel hükümler çerçevesinde kullanılmasını, gerekçesini bildirmek suretiyle görevli adli merciden yazıyla isteyebilir.⁽²⁾

Komisyon, hakkında soruşturma açılması istenen Cumhurbaşkanı yardımcısı veya bakanın savunmasını alır. Bununla ilgili olarak talep edeceği belgeleri temin ettirir.⁽²⁾

Komisyon, gerektiğinde alt komisyonlar kurarak Ankara dışında çalışma kararı alabilir.

(1) TBMM'nin 10/4/2003 tarih ve 766 sayılı Kararının 6 ncı maddesiyle bu fıkraya, "Genel Kurulca" ibaresinden sonra gelmek üzere "gizli oyla" ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.

(2) TBMM'nin 9/10/2018 tarih ve 1200 sayılı Kararıyla, birinci fıkrada yer alan "Bakanlar Kurulunun" ibaresi "yürütme organının", "Bakanlar Kurulu üyelerini," ibaresi "Cumhurbaşkanı yardımcılarını ve bakanları,," ikinci fıkrada yer alan "Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun" ibaresi "Ceza Muhakemesi Kanununun" ve üçüncü fıkrada yer alan "Başbakan veya bakanın" ibaresi "Cumhurbaşkanı yardımcısı veya bakanın" şeklinde değiştirilmiştir.

Soruşturmanın sonuçlandırılması:

Madde 112 – (Ek: 16/5/1996 - 424 S. Karar/25 md.)

(Değişik birinci fıkra: 10/4/2003-766 S.Karar/8 md.) Soruşturma komisyonu raporu, Başkanlığa verildiği tarihten itibaren on gün içinde bastırılarak hakkında soruşturma açılması istenen Cumhurbaşkanı yardımcısı veya bakana derhal gönderilir ve Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerine dağıtılır. Rapor, üyelere dağıtımından itibaren on gün içinde görüşülür.⁽²⁾

Bu görüşmede, komisyona, şahısları adına altı milletvekiline ve o sırada görevde bulunsun veya bulunmasın hakkında soruşturma açılması istenen Cumhurbaşkanı yardımcısı veya bakana söz verilir. Son söz, hakkında soruşturma açılması istenen Başbakan veya bakana aittir ve süresi sınırlanamaz.⁽²⁾

Görüşmeler tamamlandıktan sonra komisyon raporu Genel Kurulca gizli oyla karara bağlanır.⁽¹⁾

Komisyonun Yüce Divana sevk yönündeki raporları ile Genel Kurulun Yüce Divana sevk kararlarında hangi ceza hükmünde dayanıldığı belirtilir.

Komisyonun Yüce Divana sevk etmeme yönündeki raporlarının reddi, ancak, Yüce Divana sevke dair verilen ve sevk kararının hangi ceza hükmüne dayanacağını gösteren bir önerenin kabulüyle mümkün olur.

Yüce Divana sevk kararı ancak üye tamsayısının üçte iki çoğunluğu ile alınır.⁽²⁾

Türkiye Büyük Millet Meclisince Yüce Divana sevk kararı alınırsa dosya, en geç yedi gün içinde Başkanlıkça dizi pusulasına bağlanarak Anayasa Mahkemesi Başkanlığına gönderilir.

Siyasi parti gruplarında soruşturma ile ilgili görüşme yapılamaması:

Madde 113 – (Ek: 16/5/1996 - 424 S. Karar/25 md.)

Siyasi parti gruplarında, Meclis soruşturması ile ilgili görüşme yapılamaz ve karar alınamaz.

Ancak bu gruplarda Meclis soruşturması ile ilgili komisyon üyelikleri için Anayasanın 100 üncü maddesine göre gösterilecek adayların tespiti amacıyla seçim yapılabilir.

(1) TBMM'nin 10/4/2003 tarih ve 766 sayılı Kararının 8 inci maddesiyle bu fıkraya "Genel Kurulca" ibaresinden sonra gelmek üzere "gizli oyla" ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.

(2) TBMM'nin 9/10/2018 tarih ve 1200 sayılı Kararıyla, birinci ve ikinci fıkralarda yer alan "Başbakan veya bakana" ibareleri "Cumhurbaşkanı yardımcısı veya bakana" şeklinde ve altıncı fıkroda yer alan "salt" ibaresi "üçte iki" şeklinde değiştirilmiştir.

Cumhurbaşkanının cezai sorumluluğu

Madde 114 – (Ek: 16/5/1996-424 S. Karar/25 md.) (Başlığı ile Birlikte Değişik: 9/10/2018 -1200 S.Karar/19 md.)

Görevde bulunan veya görevden ayrılmış olan Cumhurbaşkanı hakkında, bir suç işlediği iddiasıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının salt çoğunluğunun vereceği önergeyle soruşturma açılması istenebilir.

Meclis, önergeyi her durumda en geç bir ay içinde görüşür. Bu önerge derhal Türkiye Büyük Millet Meclisinin bilgisine sunulur; soruşturulması istenen Cumhurbaşkanıya bildirilir ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin bilgisine sunulmasından başlayarak yedi gün sonraki birleşimin gündemine alınır.

Sırasıyla, önergeyi verenlerden ilk imza sahibinin veya onun göstereceği bir diğer imza sahibinin, şahısları adına üç milletvekilinin ve tercih etmesi halinde, o sırada görevde bulunsun veya bulunmasın, hakkında soruşturma açılması istenen Cumhurbaşkanı'nın konuşacağı bir görüşmeden sonra, Meclis soruşturması açılıp açılmaması hakkında üye tamsayısının beşte üçünün gizli oyuyla karar verilir.

Soruşturma açılmasına karar verilmesi halinde, Meclisteki siyasi partilerin, güçleri oranında komisyona verebilecekleri üye sayısının üç katı olarak gösterecekleri adaylar arasından her siyasi parti için ayrı ayrı ad çekme suretiyle kurulacak onbeş kişilik bir komisyon tarafından soruşturma yapılır. Komisyon 111 inci maddede öngörülen komisyonun yetkilerini kullanır.

Komisyon, kendisine bir başkan, bir başkanvekili, bir sözcü ve bir kâtip seçer.

Soruşturma komisyonu üye tamsayısının salt çoğunluğu ile toplanır ve toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar verir.

Komisyonun çalışmaları gizlidir. Bu komisyona kendi üyeleri dışındaki milletvekilleri katılamazlar.

Komisyon, soruşturma sonucunu belirten raporunu iki ay içinde Meclis Başkanlığına sunar. Soruşturmanın bu sürede bitirilememesi halinde, komisyona bir aylık yeni ve kesin bir süre verilir. Komisyonun bu konudaki istem yazısı Genel Kurulun bilgisine sunulur. Bu süre sonunda raporun Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına teslimi zorunludur.

Rapor Başkanlığa verildiği tarihten itibaren on gün içinde dağıtılır, dağıtımından itibaren on gün içinde Genel Kurulda görüşülür.

Bu görüşmede; komisyona, şahısları adına altı milletvekiline ve o sırada görevde bulunsun veya bulunmasın hakkında soruşturma açılması istenen Cumhurbaşkanı'na söz verilir. Son söz, hakkında soruşturma açılması istenen Cumhurbaşkanı'na aittir ve süresi sınırlanmaz. Cumhurbaşkanı, isterse savunmasını yazılı olarak gönderebilir. Bu savunma Genel Kurulda aynen okunur.

Görüşmeler tamamlandıktan sonra komisyon raporu Genel Kurulca gizli oyla karara bağlanır. Türkiye Büyük Millet Meclisi, üye tamsayısının en az üçte ikisinin oyuyla Yüce Divana sevk kararı alabilir.

Komisyonun Yüce Divana sevk yönündeki raporları ile Genel Kurulun Yüce Divana sevk kararlarında hangi ceza hükmüne dayanıldığı belirtilir.

Komisyonun Yüce Divana sevk etmeme yönündeki raporlarının reddi, ancak Yüce Divana sevke dair verilen ve sevk kararının hangi ceza hükmüne dayanacağını gösteren bir önerenin kabulüyle mümkün olur.

YEDİNCİ KISIM⁽¹⁾*Dilekçelerin İncelenmesi ve Karara Bağlanması Esas ve Usulleri**Dilekçe Komisyonu:***Madde 115 – (Ek: 16/5/1996-424 S. Karar/26 md.)**

Dilekçe Komisyonu, Türk vatandaşlarının ve karşılıklılık esasını gözetilmek kaydıyla Türkiye'de ikamet eden yabancıların kendileriyle veya kamu ile ilgili olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına gönderdikleri dilek ve şikayetleri inceler.⁽²⁾

*Dilekçelerin Başkanlık Divanınca incelenmesi:***Madde 116 – (Ek: 16/5/1996-424 S. Karar/26 md.)**

Dilekçe Komisyonunun; Başkan, Başkanvekili, Sözcü ve Katibinden oluşan Başkanlık Divanı, komisyona gelen dilekçeleri inceleyerek;

1. Belli bir konuyu ihtiva etmeyen,
 2. Yeni bir kanunu veya bir kanun değişikliğini gerektiren,
 3. Yargı mercilerinin görevine giren konularla ilgili olan veya haklarında bu merciler tarafından verilmiş bir karar bulunan,
 4. Yetkili idari makamlarca verilen kesin cevap suretini ihtiva etmeyen,
 5. Kanunun dilekçede bulunmasını zorunlu gördüğü şartlardan herhangi birini taşımayan,
- Dilekçelerin görüşülemeyeceğini karara bağlar.

(Değişik üçüncü fıkra: 9/10/2018 -1200 S.Karar/25 md.) Komisyon Başkanlık Divanı; görüşülemeyeceğini karara bağladığı dilekçelerden, kanun olarak düzenlenmelerinde toplumsal yarar gördüklerinin birer örneğini Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına ve bilgi için Cumhurbaşkanlığına gönderir.

Komisyon Başkanlık Divanı; görüşülemeyeceğini karara bağladığı dilekçelerden, kanun olarak düzenlenmelerinde toplumsal yarar gördüklerinin birer örneğinin Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına ve Başbakanlığa bilgi olarak gönderir.

(1) TBMM'nin 16/5/1996 tarih ve 424 sayılı Kararıyla, İçtüzüğe "Yedinci Kısım (Dilekçelerin İncelenmesi ve Karara Bağlanması Esas ve Usulleri)" başlığı altındaki maddeler eklenmiş ve metne işlenmiştir.

(2) TBMM'nin 10/4/2003 tarih ve 766 sayılı Kararının 9 uncu maddesiyle bu fıkraya, "vatandaşlarının" ibaresinden sonra gelmek üzere "ve karşılıklılık esasını gözetilmek kaydıyla Türkiye'de ikamet eden yabancıların " ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir.

Dilekçelerin Komisyon Genel Kurulunca incelenmesi:

Madde 117 – (Ek: 16/5/1996-424 S. Karar/26 md.)

Komisyon Başkanlık Divanının 116 ncı maddenin dışında gördüğü dilekçeler ile aynı madde gereğince karara bağladığı dilekçelerden süresi içinde itiraza uğrayanlar, Komisyon Genel Kuruluna sevk edilir.

Komisyon Genel Kurulu, kendisine gönderilen dilekçeleri, ilk önce 116 ncı madde hükmü gereğince inceleyerek karar konusu olup olamayacakları hususunu kararlaştırır.

Komisyon Genel Kurulu kararlarının dağıtılması

Madde 118 – (Ek: 16/5/1996-424 S. Karar/26 md.) (Başlığı ile Birlikte Değişik: 9/10/2018 -1200 S.Karar/20 md.)

Komisyon Başkanlık Divanı, Komisyon Genel Kurulunca alınan kararları bastırır, bütün milletvekillerine dağıtır ve gereği için Cumhurbaşkanı yardımcıları ile bakanlara gönderir.

Komisyon Genel Kurulu kararlarına itiraz:

Madde 119 – (Ek:16/5/1996 - 424 S. Karar/26 md.)

Türkiye Büyük Millet Meclisinin her üyesi Komisyon Genel Kurulunun kararına, kararın dağıtım gününden itibaren otuz gün içinde gerekçeli bir yazıyla itiraz edebilir. Aksi halde, dilekçe hakkındaki karar kesinleşir.

Komisyon Genel Kurulu, itiraz edilen dilekçeler için, itiraz tarihinden itibaren otuz gün içinde bir rapor düzenleyerek Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunar. Türkiye Büyük Millet Meclisinin alacağı karar kesindir.

Bu madde hükümleri gereğince kesinleşen kararlar, dilekçe sahiplerine ve ilgili Cumhurbaşkanı yardımcılıkları ile bakanlıklara bildirilir.⁽¹⁾

Dilekçeler hakkındaki kesin kararların sonucu:

Madde 120 – (Ek: 16/5/1996 - 424 S. Karar/26 md.)

Cumhurbaşkanı yardımcıları ile Bakanlar 119 uncu madde gereğince kesinleşen kararlar hakkında yaptıkları işlemi, aynı maddenin son fıkrası uyarınca kendilerine yapılan bildiri tarihinden itibaren otuz gün içinde, Komisyon Başkanlığına yazıyla bildirirler. Komisyon Genel Kurulu, bunlardan gerekli gördüklerinin Türkiye Büyük Millet Meclisinde görüşülmesini isteyebilir. Bu takdirde, komisyon kendi görüşünü belirten bir rapor hazırlayarak Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunar. Komisyonun bu istekte bulunması halinde 119 uncu maddenin ikinci ve üçüncü fıkraları hükümleri uygulanır.⁽²⁾

(Mülga ikinci fıkra: 9/10/2018 -1200 S.Karar/25 md.)

(1) TBMM'nin 9/10/2018 tarih ve 1200 sayılı Kararıyla, bu fıkroda yer alan "bakanlıklara" ibaresi "Cumhurbaşkanı yardımcılıkları ile bakanlıklara" şeklinde değiştirilmiştir.

(2) TBMM'nin 9/10/2018 tarih ve 1200 sayılı Kararıyla, bu fıkroda yer alan "Bakanlar" ibaresinden önce gelmek üzere "Cumhurbaşkanı yardımcıları ile" ibaresi eklenmiştir.

SEKİZİNCİ KISIM⁽¹⁾

*Cumhurbaşkanı Andıçme Töreni, Olağanüstü
Hal Yönetimi ve Silahlı Kuvvetlerle İlgili Kararlar⁽²⁾
İlgili Kararlar*

BİRİNCİ BÖLÜM

Cumhurbaşkanı Andıçme Töreni⁽²⁾

Cumhurbaşkanı seçimi:

Madde 121 – (Ek: 16/5/1996 - 424 S. Karar/27 md.) (Mülga:9/10/2018 -1200 S.Karar/25 md.)

Cumhurbaşkanının andıçme töreni:

Madde 122 – (Ek: 16/5/1996-424 S. Karar/27 md.)

Yeni Cumhurbaşkanının andıçme töreni, eski Cumhurbaşkanının görev süresinin dolduğu gün yapılır.

Cumhurbaşkanlığı, Cumhurbaşkanının görev süresinin dolmasından başka bir sebeple boşalmışsa, and içme töreni, seçimden hemen sonraki oturumda yapılır.

Yeni Cumhurbaşkanı andıçmek üzere geldiğinde, Başkan oturumu açar ve en yaşlı Başkanvekili vasıtasıyla Cumhurbaşkanını Genel Kurul Salonuna davet eder. Cumhurbaşkanı, beraberinde en yaşlı Başkanvekili olduğu halde, hitabet kürsüsüne gelir ve ayakta andıçer. Andıçme bitince, İstiklal Marşı çalınır ve Cumhurbaşkanı beraberinde en yaşlı Başkanvekili olduğu halde salondan ayrılır.

Cumhurbaşkanı, andıçme töreninde siyah elbise giyer.

İKİNCİ BÖLÜM

Güven İstemi

Hükümet programının okunması:

Madde 123 –(Mülga:9/10/2018 -1200 S.Karar/25 md.)

(1)

BMM'nin 16/5/1996 tarih ve 424 sayılı Kararıyla, İçtüzüğe "Sekizinci Kısım(Cumhurbaşkanı Seçimi, Güven İstemi, Olağanüstü Yönetim Usulleri ve Silahlı Kuvvetlerle ilgili Kararlar)" başlığı altındaki maddeler eklenmiş, 104 üncü madde 123 üncü madde olarak değiştirilmiş, 105 ve 106 ıncı maddelerin numaralarıda 124 ve 125 olarak teselsül ettirilmiştir.

T

(2)

BMM'nin 9/10/2018 tarih ve 1200 sayılı Kararıyla, Sekizinci Kısımın başlığı "Cumhurbaşkanı Seçimi, Güven İstemi, Olağanüstü Yönetim Usulleri ve Silahlı Kuvvetlerle" iken metne işlendiği şekilde değiştirilmiş, Kısımın Birinci Bölüm başlığında yer alan "Seçimi ve" ibaresi metinden çıkarılmıştır.

T

Hükümet programının görüşülmesi; göreve başlarken güven oyu:

Madde 124 –(Mülga:9/10/2018 -1200 S.Karar/25 md.)

Güven isteminin görüşme usulü:

Madde 125 –(Mülga:9/10/2018 -1200 S.Karar/25 md.)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Olağanüstü Hal Yönetimi⁽¹⁾

Olağanüstü hal ile ilgili kararlar:

Madde 126 – (Ek: 16/5/1996 - 424 S. Karar/27 md.) (Değişik: 9/10/2018 -1200 S.Karar/21 md.)

Anayasanın 119 uncu maddesi gereğince Cumhurbaşkanı tarafından ilan edilen ve Resmî Gazetede yayımlanan olağanüstü hal ile ilgili karar Cumhurbaşkanlığı tezkeresiyle Türkiye Büyük Millet Meclisinin onayına sunulur.

Türkiye Büyük Millet Meclisi tatilde ise derhal toplantıya çağırılır; Meclis gerekli gördüğü takdirde olağanüstü halin süresini kısaltabilir, uzatabilir veya olağanüstü hali kaldırabilir.

Öngörülen sürenin kısaltılması veya uzatılması hakkında siyasî parti grupları veya en az yirmi milletvekilinin imzası ile görüşme sırasında önerge verilebilir. Oylamadan önce önerge sahibi beş dakikayı geçmemek üzere söz alabilir.

Cumhurbaşkanının talebiyle Türkiye Büyük Millet Meclisi her defasında dört ayı geçmemek üzere süreyi uzatabilir. Savaş hallerinde bu dört aylık süre aranmaz.

Türkiye Büyük Millet Meclisince onaylanan olağanüstü halin süresinin uzatılmasına, değiştirilmesine veya olağanüstü halin kaldırılmasına dair Cumhurbaşkanlığı tezkereleri de bu maddedeki usule göre görüşülür ve karara bağlanır.

(1) TBMM'nin 16/5/1996 tarih ve 424 sayılı Kararıyla, bu maddede yer alan "ikiyüzyirmialtı" sayısı, "ikiyüzyetmişaltı" olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

(2) TBMM'nin 9/10/2018 tarih ve 1200 sayılı Kararıyla Sekizinci Kısımın Üçüncü Bölüm başlığı "Olağanüstü Yönetim Usulleri" iken metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

Sıkıyönetimle ilgili kararlar:

Madde 127 – (Ek: 16/5/1996-424 S. Karar/27 md.) (Mülga:9/10/2018 -1200 S.Karar/25 md.)

Olağanüstü hallerde çıkarılan Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin görüşülmesi

Madde 128 – (Ek: 16/5/1996-424 S. Karar/27 md.) (Başlığı ile Birlikte Değişik: 9/10/2018 -1200 S.Karar/22 md.)

Anayasanın 119 uncu maddesi çerçevesinde ilan edilen olağanüstü hallerde Cumhurbaşkanı tarafından çıkarılan ve Resmî Gazetede yayımlandıkları gün Meclis onayına sunulan Cumhurbaşkanlığı kararnameleri, savaş ve mücbir sebeplerle Türkiye Büyük Millet Meclisinin toplanamaması hali hariç olmak üzere üç ay içinde Türkiye Büyük Millet Meclisinde öncelikle görüşülür ve karara bağlanır. Söz konusu kararnameler bir ay içinde komisyonlarda görüşülmediği takdirde, Meclis Başkanlığınca doğrudan doğruya Genel Kurul gündemine alınır. Genel Kurul, geriye kalan iki ay içinde bu kararnameler hakkında karar verir. Üç ay içinde görüşülüp karara bağlanamayan Cumhurbaşkanlığı kararnameleri kendiliğinden yürürlükten kalkar.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Savaş Hali İlanı ve Silahlı Kuvvetlerle

İlgili Kararlar

Savaş hali ilanı:

Madde 129 – (Ek: 16/5/1996-424 S. Karar/27 md.)

Anayasanın 92 nci maddesinin birinci fıkrası gereğince, yabancı bir devlete karşı veyahut belli bir devleti hedef tutmayıp Türkiye için savaş hukukunun yürürlüğe girmesini gerektiren hallerde savaş hali ilanına, Cumhurbaşkanının istemi üzerine, Türkiye Büyük Millet Meclisince karar verilir. Bu kararı Cumhurbaşkanı uygular.⁽¹⁾

Ancak, Anayasanın 92 nci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen hallerde Cumhurbaşkanı da, Türk Silahlı Kuvvetlerinin kullanılmasına karar verebilir ve derhal Türkiye Büyük Millet Meclisini toplantıya çağırır.

Silahlı kuvvet gönderilmesi veya kabulü:

Madde 130 – (Ek: 16/5/1996-424 S. Karar/27 md.)

Anayasanın 92 nci maddesinin birinci fıkrası gereğince, Türk Silahlı Kuvvetlerinin yabancı ülkelere gönderilmesine veya yabancı silahlı kuvvetlerin Türkiye'de bulunmasına belli bir süre için, Cumhurbaşkanının istemi üzerine, Türkiye Büyük Millet Meclisince izin verilir. Bu kararı Cumhurbaşkanı uygular.⁽²⁾

(1)

BMM'nin 9/10/2018 tarih ve 1200 sayılı Kararıyla, bu fıkrada yer alan "Bakanlar Kurulunun" ibaresi "Cumhurbaşkanının" şeklinde değiştirilmiştir.

(2)

BMM'nin 9/10/2018 tarih ve 1200 sayılı Kararıyla, bu fıkrada yer alan "Bakanlar Kurulunun" ibaresi "Cumhurbaşkanının" şeklinde değiştirilmiştir.

DOKUZUNCU KISIM⁽¹⁾
Yasama Dokunulmazlığı ve Üyeliğin Düşmesi

BİRİNCİ BÖLÜM
Yasama Dokunulmazlığı

Yasama dokunulmazlığının kaldırılması istemi ve görüşüleceği komisyon:

Madde 131 – Bir milletvekilinin veya görevleriyle ilgili olmayan suçlardan dolayı Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanların dokunulmazlığının kaldırılması hakkındaki istemler Başkanlıkça, Anayasa ve Adalet komisyonları üyelerinden kurulu Karma Komisyona havale edilir.⁽²⁾

Anayasa ve Adalet komisyonları üyelerinden kurulu Karma Komisyonun Başkanı, Başkanvekili, Sözcü ve Katibi, Anayasa Komisyonunun Başkanı, Başkanvekili, Sözcüsü ve Katibidir.

Hazırlık Komisyonu ve görüşmeleri:

Madde 132 – Karma komisyon başkanı, dokunulmazlık dosyalarını incelemek üzere her siyasi partinin hazırlık komisyonuna verebileceği üyeleri arasından adçekme suretiyle beş üyeli bir hazırlık komisyonu teşkil eder.⁽³⁾

Hazırlık komisyonu kendine gizli oyla bir başkan ve sözcülük görevini de yapacak bir katip seçer.

Bu komisyon bütün kağıtları inceleyip gerekirse o milletvekilini, Cumhurbaşkanı yardımcısını veya bakanı dinler; tanık dinleyemez.⁽³⁾

Hazırlık komisyonu raporunu göreve başlamasından itibaren en geç bir ayda verir.

Bu rapor Karma Komisyonda bir ayda sonuçlandırılır.

Karma Komisyon raporu:

Madde 133 – Karma Komisyon, hazırlık komisyonunun raporunu ve eklerini görüşür.

Karma Komisyon dokunulmazlığın kaldırılmasına veya kovuşturmanın milletvekilliği, Cumhurbaşkanı yardımcılığı veya bakanlık sıfatının sona ermesine kadar ertelenmesine karar verir.⁽⁴⁾

Karma komisyon raporu, kovuşturmanın ertelenmesi şeklinde ise Genel Kurulda okunur. On gün zarfında bu rapora yazılı olarak itiraz edilmezse kesinleşir.

Rapor, dokunulmazlığın kaldırılması şeklinde ise veya 3. fıkra gereğince itiraz edilmişse Genel Kurulda görüşülür.

Kovuşturma ertelenmiş ve bu karar Genel Kurulca kaldırılmamış ise, dönem yenilenmiş olsa bile milletvekilliği sıfatı devam ettiği sürece ilgili hakkında kovuşturma yapılamaz.

Savunma hakkı:

Madde 134 – Dokunulmazlığın kaldırılması istenen milletvekili, Cumhurbaşkanı yardımcısı veya bakan isterse hazırlık komisyonunda, Karma komisyonunda ve Genel Kurulda kendini savunur veya bir üyeye savundurur.⁽⁵⁾

Savunma için çağrıda bulunan milletvekili, Cumhurbaşkanı yardımcısı veya bakan davete uymazsa evrak üzerinde karar verilir.⁽⁵⁾

Son söz herhalde savunmanındır.

Dokunulmazlığının kaldırılmasını üyenin bizzat istemesi yeterli değildir.

(1) TBMM'nin 16/5/1996 tarih ve 424 sayılı Kararıyla, yedinci kısım, "Dokuzuncu Kısım (Yasama Dokunulmazlığı ve Üyeliğin Düşmesi)" başlığı altında Birinci Bölüm olarak, içtüzüğün; 108, 109, 110 ve 111 inci madde numaraları 131, 132, 133, 134 üncü madde olarak teselsül ettirilmiştir ve metne işlenmiştir.

(2) TBMM'nin 9/10/2018 tarih ve 1200 sayılı Kararıyla, bu fıkra "Bir milletvekilinin" ibaresinden sonra gelmek üzere "veya görevleriyle ilgili olmayan suçlardan dolayı Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanların" ibaresi eklenmiştir.

(3) TBMM'nin 9/10/2018 tarih ve 1200 sayılı Kararıyla, birinci fıkraya "ad çekme suretiyle" ibaresinden önce gelmek üzere "her siyasi partinin hazırlık komisyonuna verebileceği üyeleri arasından" ibaresi ve üçüncü fıkraya "milletvekilini" ibaresinden sonra gelmek üzere ", Cumhurbaşkanı yardımcısını veya bakanı" ibaresi eklenmiştir.

(4) TBMM'nin 9/10/2018 tarih ve 1200 sayılı Kararıyla, bu fıkra "veya bakanlık" ibaresi ", Cumhurbaşkanı yardımcılığı veya bakanlık" şeklinde değiştirilmiştir.

(5) TBMM'nin 9/10/2018 tarih ve 1200 sayılı Kararıyla, bu fıkralara "milletvekili" ibaresinden sonra gelmek üzere ", Cumhurbaşkanı yardımcısı veya bakan" ibaresi eklenmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM⁽¹⁾

Üyeliğin Düşmesi

Üyeliğin düşmesi:

Madde 135 – (Yeniden düzenleme: 16/5/1996-424 S. Karar/28 md.)

İstifa eden, Türkiye Büyük Millet Meclisine seçilmeye engel bir suçtan dolayı hüküm giyen, kısıtlanan, üyelikle bağdaşmayan bir hizmeti sürdürmekte ısrar eden, Meclis çalışmalarına özürsüz veya izinsiz olarak biray içinde toplam beş birleşim günü katılmayan milletvekilinin üyeliği, 136, 137 ve 138 inci maddelere göre düşer.

(Ek fıkra: 9/10/2018 -1200 S.Karar/25 md.) Cumhurbaşkanı yardımcısı veya bakan olarak atanan milletvekillerinin üyeliği sona erer.

Üyelikten istifa, hükümlülük ve kısıtlanma:

Madde 136 – (Yeniden düzenleme: 16/5/1996 - 424 S. Karar/28 md.)

Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliğinden istifa eden milletvekilinin istifa yazısının gerçekliği Başkanlık Divanınca yedi gün içinde incelenip tespit edildikten sonra üyeliğinin düşmesine Genel Kurulca görüşmesiz karar verilir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliğine seçilmeye engel bir suçtan dolayı kesin hüküm giyen veya kısıtlanan milletvekili hakkındaki kesinleşmiş mahkeme kararının Genel Kurulun bilgisine sunulmasıyla üyelik sıfatı sona erer.

Milletvekilliği ile bağdaşmayan bir görevi sürdürme:

Madde 137 – (Yeniden düzenleme: 16/5/1996 - 424 S. Karar/28 md.)

Anayasanın 82 nci maddesine ve kanunlarda milletvekilliği ile bağdaşmayacağı belirtilen herhangi bir hizmeti veya görevi sürdürmekte ısrar eden üyelerin durumu Başkanlık Divanınca incelenir. Sonuç, Başkanlık Divanı kararı olarak Anayasa ve Adalet Komisyonları üyelerinden kurulu Karma Komisyona gönderilir.

Karma Komisyon, yasama dokunulmazlıklarının kaldırılmasındaki usullere göre durumu inceleyerek bir rapor hazırlar.

Bu rapor, Genel Kurulda görüşülür. Üyelik sıfatının düşmesi söz konusu olan milletvekili, isterse Karma Komisyonda ve Genel Kurulda kendisini savunur veya bir üyeye savundurur. Son söz her halde savunmanıdır.

Üyeliğin düşmesi, Genel Kurulda gizli oyla karara bağlanır. Oylama, Karma Komisyon raporu üzerindeki görüşmelerin tamamlanmasından itibaren yirmi dört saat geçmeden yapılamaz.

Milletvekillerinin devamsızlığı:

Madde 138 – (Yeniden düzenleme: 16/5/1996-424 S. Karar/28 md.)

Bir milletvekili Meclis çalışmalarına özürsüz veya izinsiz olarak bir ay içinde toplam beş birleşim günü katılmazsa devamsızlığı Başkanlık Divanınca tespit edilir ve Anayasa ve Adalet Komisyonları üyelerinden kurulu Karma Komisyona gönderilir.

Karma Komisyon, yasama dokunulmazlığının kaldırılmasındaki hükümlere göre durumu inceler ve raporunu hazırlar.

Bu raporu görüşen Genel Kurul devamsızlık sebebiyle milletvekilliğinin düşmesi gerektiğine üye tamsayısının salt çoğunluğu ile karar verirse, üyeliği düşer. Üyeliğinin düşmesi istenen milletvekili isterse Karma Komisyonda ve Genel Kurulda kendisini savunur veya bir üyeye savundurur. Son söz herhalde savunmanıdır.

Oylama, Karma Komisyon raporu üzerindeki görüşmelerin tamamlanmasından itibaren yirmidört saat geçmeden yapılamaz.

(Mülga beşinci fıkra: 9/10/2018 -1200 S.Karar/25 md.)

(1) TBMM'nin 16/5/1996 tarih ve 424 sayılı Kararıyla, "İkinci Bölüm" başlığı altında 112,113,114 üncü maddeleri 135,136,137 ve 138 inci madde olarak yeniden düzenlenmiş, müteakip kısımların numaraları ile madde numaraları buna göre teselsül ettirilmiştir.

ONUNCU KISIM
Oyalamalar ve seçimler
BİRİNCİ BÖLÜM
Oyalamalar

Oylama şekilleri:

Madde 139 – Oylama üç şekilde yapılır:

1. İşaretle oylama;
2. Açık oylama;
3. Gizli oylama.

İşaretle oylama üyelerin el kaldırması; tereddüt halinde ayağa kalkmaları; beş üyenin ayağa kalkarak teklif etmesi halinde de salonda olumlu ve olumsuz oy verenlerin ikiye bölünerek sayılmaları suretiyle yapılır.

Açık oylama, üzerinde milletvekillerinin ad ve soyadlarıyla seçim çevrelerinin yazılı olduğu oy pusulalarının kutuya atılması veya elektronik oylama mekanizmasının çalıştırılması yahut ad cetvelinin okunması üzerine adı okunan milletvekilinin ayağa kalkarak "kabul", çekimser veya "ret" kelimelerinden birini yüksek sesle söylemesi ve böylece açıkladığı oyunun Katip Üyelerce kaydedilmesi suretiyle olur.

Oy pusulalarının toplanması kürsüde bulunan bir kutuya oy pusulalarının atılması suretiyle olabileceği gibi kutuların özel görevliler tarafından sıralar arasında dolaştırılması suretiyle de yapılabilir. Açık oylama şekillerinden birine başvurulması, Genel Kurulun kararına bağlıdır.

Gizli oylama, üzerinde hiçbir işaret bulunmayan yuvarlakların kürsüden kutuya atılması suretiyle yapılır.

Beyaz yuvarlak olumlu, yeşil yuvarlak çekimser ve kırmızı yuvarlak olumsuz oy anlamına gelir.

İşaretle oylamanın yapılacağı haller:

Madde 140 – Anayasada, kanunlarda ve İçtüzükte açık veya gizli oylama yapılmasının zorunlu olduğu belirtilmeyen bütün hususlarda kaide olarak işaret oyuna başvurulur.

İçtüzükte işaret oyuyla halledileceği belirtilen hususlarda, oylamaların işaretle yapılması zorunludur.

İşaretle oylamada usul:

Madde 141 – İşaret oyuna başvurulması gereken hallerde Başkan oylama yapılacağını bildirerek önce oya sunulan hususu kabul edenlerin, sonra kabul etmeyenlerin el kaldırmasını ister.

Katip Üyeler, kendi oylarını Genel Kuruldaki oyların sayımı bittikten sonra Başkana bildirirler.

Oylama sonucu, Başkan tarafından Genel Kurula "kabul edilmiştir" veya "kabul edilmemiştir" demek suretiyle ilan olunur.

İşaretle oylama sırasında oya sunulan hususun lehinde ve aleyhinde el kaldıranları, Başkan ile Katip Üyeler beraberce sayarak tespit ederler. Aralarında anlaşamadıkları veya oyları tespit edemedikleri hallerde, Başkan, oylamanın ayağa kalkmak suretiyle tekrarlanacağını bildirir.

Ayağa kalkmak suretiyle oylamaya başvurulmasından hemen sonra bir arada ayağa kalkan beş milletvekili sonucun açıkça anlaşılmadığı gerekçesiyle oylamanın tekrarlanması isterlerse, oylama salonunda ikiye bölünmek suretiyle yeniden yapılır.

Açık oylamanın zorunlu olduğu haller:

Madde 142 – (Değişik: 9/10/2018 -1200 S.Karar/23 md.)

Merkezî yönetim bütçe kanun teklifleri, merkezî yönetim bütçe kanununda değişiklik yapılmasına, merkezî yönetim kapsamındaki kamu idarelerine ek ödenek verilmesine veya bu idarelerin bütçeleri arasında ödenek aktarması yapılmasına dair kanun teklifleri ile geçici bütçe kanun tekliflerinin tümü; vergi, resim ve harçlar konulmasına, kaldırılmasına, eksiltilmesine veya artırılmasına dair kanun tekliflerinin tümü; merkezî yönetim kesinhesap kanunu teklifleri; milletlerarası andlaşmaların onaylanması; bu andlaşmalara katılma veya bu andlaşmaların belli hükümlerinin yürürlüğe konması hakkındaki katılma bildirimlerinin yapılmasının uygun bulunması hakkındaki kanun tekliflerinin tümü; uzun vadeli kalkınma planının tümü ve bu İçtüzüğün emredici hükümleriyle belirtilen diğer hususların oylanması açık oylama ile yapılır.

Açık oylama istemi:

Madde 143 – Anayasa, kanunlar ve İçtüzük gereğince işaret oyuna yahut gizli oya başvurulması zorunlu olmayan hallerde açık oylama yapılması en az yirmi milletvekilinin yazılı istemine bağlıdır.⁽¹⁾

Bu husustaki önergelerin, oylamaya geçilmeden önce Başkanlığa verilmiş olması gereklidir. Başkan, oylamaya geçmeden önce, açık oy istemi olduğunu bildirir ve önerge sahiplerinden en az yirmisinin Genel Kurul salonunda bulunup bulunmadığını tespit eder.⁽¹⁾

Oylamaya ilk olarak açık oy isteminde bulunan üyelerden başlanır. Önerge sahiplerinden en az yirmisi Genel Kurul salonunda bulunmaz veya noksan imza herhangi bir milletvekili tarafından kabul edilmez veya oylamaya katılmazlarsa, açık oylama istemi düşer.⁽¹⁾

Açık oylama önergesinde imzası bulunanlardan en az yirmi milletvekilinden herhangi birinin oyunu kutuya atmadığı tasnif sonunda anlaşılırsa, yapılan oylama, işaret oyu niteliğinde işlem görür.⁽¹⁾

Açık oylama sırasında basılı oy pusulası bulunmayan milletvekili bir beyaz kağıt üzerine adını ve seçim çevresini yazıp imzalamak suretiyle oyunu kullanabilir.

Açık oylamanın sonuçlanması:

Madde 144 – Açık oylamada oylama işleminin sona erdiği Başkanlıkça bildirildikten sonra, hiçbir milletvekili oyunu kullanamaz.

Oyların sayımı ve dökümü Katip Üyelerce yapılır ve tutanakla tespit edilen sonuç aynı oturumda Başkan tarafından ilan olunur.

(1) TBMM'nin 27/7/2017 tarihli ve 1160 sayılı Kararıyla, birinci ve dördüncü fıkrada yer alan "onbeş" ibaresi "yirmi" şeklinde, ikinci fıkrada yer alan "onbeşinin" ibaresi "yirmisinin" şeklinde ve üçüncü fıkrada yer alan "onbeşi" ibaresi "yirmisi" şeklinde değiştirilmiştir.

Birden fazla açık oylamanın bir arada yapılması:

Madde 145 – Birden fazla husus hakkında açık oylama yapılması gerekiyorsa, açık oylama işlemleri, oy pusulalarının değişik kutulara aynı zamanda atılması suretiyle de yapılabilir.

Başkanın gerekli görmesi halinde açık oylama oturumun sonuna veya haftanın belli bir gününe bırakılabilir. Ancak, muhtevası itibarıyla çelişki doğurması muhtemel maddeler ayrı ayrı oylanır.

Karar yeter sayısı:

Madde 146 – Oya konulan bütün hususlar, anayasada, kanunlarda veya İçtüzükte ayrıca hüküm yoksa, toplantıya katılan milletvekillerinin salt çoğunluğuyla kararlaştırılır. Salt çoğunluk belli bir sayının yarısından az olmayan çoğunluktur.

İşaretle oylamada olumlu oylar, olumsuz oylardan fazlaysa, oya konan husus kabul edilmiş; aksi halde, reddedilmiş olur. Genel Kurulda bulunup da oya katılmayanlar yeter sayıya dahil edilirler.

Gizli oylama:

Madde 147 – Anayasa veya kanun gereğince açık oylamanın zorunlu bulunduğu hallerde veya İçtüzüğün işaret oyuyla hallinin zorunlu olduğunu belirttiği konularda yahut açık oylamanın İçtüzük uyarınca istem üzerine yapıldığı hallerde, gizli oylama yapılmaz.

Yukarıdaki fıkra yazılı haller dışında gizli oylama yapılabilmesi için yirmi milletvekilinin bir önerge ile, gizli oylama yapılmasını istemesi ve bu istemin Genel Kurulca kabulü lazımdır. Karar görüşmesiz işaret oyuyla alınır. ⁽¹⁾

Gizli oylama usulü:

Madde 148 – Milletvekillerine, beyaz, yeşil ve kırmızı renkte üç yuvarlak birden verilir. Bunlardan oy olarak kullanılacak yuvarlak, bunun için gösterilen kutuya atılır. Diğer iki yuvarlak ayrıca belirtilen yere bırakılır.

Oylamanın manasının belirtilmesi:

Madde 149 – Gereken hallerde Başkan oylamadan önce verilecek oyların ne anlama geldiğini kısaca belirtebilir.

Her oylamadan önce milletvekilleri zil çalınmak suretiyle çağırılır.

İKİNCİ BÖLÜM

Seçimler

Seçimlerde usul:

Madde 150 – Genel Kurul ve komisyonlarda seçimler, kanun ve içtüzükle belirtilmiş başka bir usul yoksa, alfabe sırasıyla adları okunan milletvekillerinin oylarını kürsüdeki kutuya atmaları suretiyle yapılır.

Sayım ve döküm işi ad çekmek suretiyle tespit edilecek beş üyeli bir tasnif komisyonu tarafından yerine getirilir. Bu komisyonun oylama sonuçlarına ait raporu, aynı oturumda Başkan tarafından Genel Kurula açıklanır.

Seçimlerde milletvekilleri zil çalma suretiyle çağırılır.

(1) TBMM'nin 16/5/1996 tarih ve 424 sayılı Kararıyla, bu maddede yer alan "onbeş" sayısı, "yirmi" olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

ONBİRİNCİ KISIM

*Devam ve İzin**Devamsızlık ve izin:*

Madde 151 – Genel Kurulda veya komisyonlarda yapılan yoklama veya açık oylamalarda özürsüz ve izinsiz olarak bulunmayan milletvekili o birleşimde yok sayılır.

Başkan yazıyla başvuran bir milletvekiline on günü aşmamak üzere izin verebilir.

Daha uzun süreli izinler için, Başkanlık Divanının sunuşlar arasında yer alacak teklifi üzerine, Genel Kurul, görüşmesiz ve işaretle oylama suretiyle karar verir.

Devamsızlık cetveli:

Madde 152 – Başkanlık Divanı milletvekillerinin Genel Kurul veya komisyon çalışmalarına katılmadığı günleri gösterir bir cetvel düzenleyerek bu cetvelin ilgili üyelere ait kısımlarını özel surette kendilerine gönderir.

Cetvele itirazı olan milletvekili aldığından başlayarak yedi gün içinde yazı ile itiraz edebilir.

Başkanlık Divanı itirazı inceler; gerekiyorsa ilgili üyeden bilgi ve belge ister, bundan sonra varacağı sonuca göre devamsızlık cetveli yayımlar.

Devamsızlık cetveli bir yasama yılı içinde en az üç defa yayımlanır.

Devamsızlığın mücyidesi:

Madde 153 – Bir yasama yılı içinde izinsiz ve özürsüz olarak toplam kırkbeş birleşimden fazla yok sayılan milletvekilinin yolluklarının üç aylığı kesilir.

İki ay için izin alanların ödenek ve yollukları :

Madde 154 – Bir yasama yılı içinde aralıksız olarak iki ay veya daha fazla izin almış olan milletvekillerine ödenek ve yolluklarının verilebilmesi, Genel Kurulun kararına bağlıdır. Genel Kurul, bu konudaki kararını, Başkanlık Divanının sunuşlar arasında yer alacak teklifi üzerine görüşmesiz ve işaretle oylama suretiyle verir.

ONİKİNCİ KISIM

*Tutanaklar**Tutanak neveleri, tutulması ve tutanakta düzeltme :*

Madde 155 – Genel Kurulda, tam ve özet olmak üzere, iki türlü tutanak tutulur.

Tam tutanak, ses alma makinasının yardımıyla stenolar ve İçtüzüğün gerektirdiği hallerde Katip Üyeler tarafından tutulur.

Bunlar, tutanak dergisinde yayımlanır.

Tam tutanağın bastırılıp dağıtılmasından başlayarak on beş gün içinde ilgililer, gereken düzeltmelerin yapılması için Başkanlığa yazıyla başvurabilirler.

Bu başvurma üzerine, Başkanlık Divanı, gereken incelemeyi yapar. Başkanlık Divanı düzeltme istemini haklı görürse, bir düzeltme yayımlanır ve ait olduğu tutanak dergisine eklenir.

Bir yasama yılının son birleşiminin tutanak özeti Katip Üyeler tarafından hemen orada yazılarak o birleşimin sonunda okunur.

Bu halde düzeltmeler okunma sonunda yapılır.

Son birleşim tutanağında milletvekilleri tarafından yapılacak düzeltmeler ilk çıkacak Tutanak Dergisinde yayımlanır.⁽¹⁾

ONÜÇÜNCÜ KISIM *Disiplin cezaları*

Disiplin cezalarının neveleri :

Madde 156 – Milletvekillerine verilebilecek disiplin cezaları şunlardır :

1. Uyarma;
2. Kınama;
3. Meclisten geçici olarak çıkarma.

Uyarma :

Madde 157 – Uyarma cezasını gerektiren haller şunlardır :

1. Söz kesmek;
2. Sükûneti ve çalışma düzenini bozmak;
3. Şahsiyatla uğraşmak.

Uyarma cezasının verilmesi :

Madde 158 – Uyarma cezası verilmesinin gereğini takdir ve yerine getirme yetkisi, Başkana aittir.

Uyarma cezası alan milletvekili kendisini savunmak için söz isterse, bu üyeye oturumun veya birleşimin sonunda söz verilir. Başkan, gerekirse, daha önce söz verebilir.

Başkan, milletvekilinin açıklamasını yeterli görmezse, uyarma cezasını kaldırmaz; yeterli görürse, uyarma cezasını kaldırdığını bildirir.

Bir milletvekili aynı birleşimde iki defa uyarma cezası alırsa, durum, tutanak özetinde belirtilir.

Söz söylemekten yasaklama :

Madde 159 – Aynı birleşimde iki defa uyarma cezası alan milletvekilinin o birleşimin sonuna kadar söz söylemesi Başkanın teklifi üzerine, Genel Kurulca görüşmesiz ve işaret oyu ile yasaklanabilir.

(1) TBMM'nin 9/10/2018 tarih ve 1200 sayılı Kararıyla, bu fıkrada yer alan "Resmi Gazetede" ibaresi "Tutanak Dergisinde" şeklinde değiştirilmiştir.

Kınama :

Madde 160 – Kınama cezasını gerektiren haller şunlardır :

1. Aynı birleşimde iki kere uyarma cezası aldığı halde bunu gerektiren hareketten vazgeçmemek;
2. Bir ay içinde üç kere uyarma cezasına uğramış olmak;
3. Kaba ve yaralayıcı sözler sarf etmek ve hareketler yapma;
4. (**Değişik: 27/7/2017 - 1160 S. Karar / 14 md.**) Türkiye Büyük Millet Meclisi bina, tesis, eklenti ve arazisine silahlı olarak girmek;
5. Mecliste gürültü ve kavgaya sebep olmak veya Meclisin görevini yerine getirmesini önlemek için toplu bir harekete girişilmesine önyak olmak.
6. (**Ek: 27/7/2017 - 1160 S. Karar / 14 md.**) Genel Kurulun çalışma düzenini ve huzurunu bozucu döviz, pankart ve benzeri materyali getirmek ve kullanmak.

Meclisten geçici çıkarma :

Madde 161 – Meclisten geçici olarak çıkarma cezası aşağıdaki hallerde verilir:

1. Aynı birleşim sırasında üç kere kınama cezasına uğramak;
2. Bir ay içinde beş kere kınama cezası almak;
3. (**Değişik: 27/7/2017 - 1160 S. Karar / 15 md.**) Görüşmeler sırasında Cumhurbaşkanına, Türkiye Büyük Millet Meclisine, Başkanına, Başkanlık Divanına, Başkanlık görevini yerine getiren Başkanvekiline, milletvekiline, Türk Milletinin tarihine ve ortak geçmişine, Anayasanın ilk dört maddesinde çerçevesi çizilen Anayasal düzene hakaret etmek ve sövmek, *Türkiye Cumhuriyetinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü esasında Anayasada düzenlenen idari yapısına aykırı tanımlamalar yapmak;*⁽²⁾
4. Görüşmeler sırasında halkı veya Devlet kuvvetlerini yahut kamu organ, kuruluş ve görevlilerini kanun dışı hareketlere, ayaklanmaya veya Anayasa hükümlerini bozmaya teşvik veya tahrik etmek;
5. (**Değişik: 27/7/2017 - 1160 S. Karar / 15 md.**) Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kuruluna ve komisyonlara silahlı olarak girmek;
6. Meclis yapıları yahut eklentileri içinde yasak bir eylemde bulunmak.
7. (**Ek: 27/7/2017 - 1160 S. Karar / 15 md.**) Fiili saldırıda bulunmak.

Meclisten geçici çıkarma cezasının sonuçları :

Madde 162 – Meclisten geçici olarak çıkarma cezası, en çok üç birleşim için verilir.

Bu ceza, verilir verilmez derhal yerine getirilir. Bu cezaya uğrayan milletvekili cezasının yerine getirilmesine karşı gelirse, Başkan, oturumu derhal kapatarak o milletvekilinin salondan çıkartılmasını İdare Amirlerinden ister.

Bu cezaya çarptırılan milletvekili, Türkiye Büyük Millet Meclisinin Genel Kurul, komisyon, Başkanlık Divanı ve Danışma Kurulu çalışmalarına cezası süresince katılamaz.

Disiplin cezalarında savunma, özür dileme ve kesinti⁽¹⁾

Madde 163 – Kınama ve geçici olarak Meclisten çıkarma cezaları Başkanın teklifi üzerine Genel Kurulca görüşmesiz, işaret oyu ile kararlaştırılır.

Böyle bir cezaya uğratılması teklif edilen milletvekilinin savunmasını yapmak yahut bunu bir arkadaşına yaptırmak hakkıdır.

(1)

BMM'nin 27/7/2017 tarihli ve 1160 sayılı Kararıyla, bu maddenin "Disiplin cezalarında savunma ve özür dileme :" olan başlığı, metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

(2)

nayasa Mahkemesinin 17/10/2019 tarihli ve E:2017/162, K:2018/100 sayılı kararı ile bu bentte yer alan "...Türkiye Cumhuriyetinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü esasında Anayasada düzenlenen idari yapısına aykırı tanımlamalar yapmak..." ibaresinin iptaline karar verilmiştir.

Kınama ve geçici olarak Meclisten çıkarma cezaları, tutanak özetine geçirilir.

Geçici olarak Meclisten çıkarma cezasına uğrayan bir milletvekili izin alıp kürsüden açıkça af dilerse izleyen birleşimden itibaren Meclise girmek hakkını kazanır.⁽²⁾

(Ek fıkra: 27/7/2017 - 1160 S. Karar / 16 md.) Kınama cezasına çarptırılan milletvekilinin bir aylık ödenek ve yolluğunun üçte biri, Meclisten geçici olarak çıkarma cezasına çarptırılan milletvekilinin bir aylık ödenek ve yolluğunun üçte ikisi kesilir.

Disiplin cezaları Cumhurbaşkanını yardımcılarını veya bakanlar hakkında da uygulanır.⁽⁴⁾

ONDÖRDÜNCÜ KISIM

Kolluk işleri

Kolluk tedbirleri :

Madde 164 – Başkan, Türkiye Büyük Millet Meclisine ait bina, bahçe ve arsaların iç ve dış güvenliğiyle ilgili tertip ve tedbirleri almakla yükümlüdür.

Güvenlik için tahsis edilen kuvvet, ancak Başkanın emri altındadır.⁽⁵⁾

Silah taşıma yasağı :

Madde 165 – Türkiye Büyük Millet Meclisi bina, bahçe, arsa ve eklerine silahla girmek yasaktır. Emniyet kuvvetlerindeki görevlilerle Başkanın istemi üzerine çağırılan silahlı kuvvetler ve güvenlik kuvvetleri mensupları hakkında bu hüküm uygulanmaz.⁽³⁾

Bu hükme aykırı hareket edenler Başkanlıkça derhal dışarı çıkartılır.

Çalışma salonlarına girme yasağı ve ziyaretçiler :

Madde 166 – Genel Kurul salonu ile komisyon odalarına Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinden, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı İdari Teşkilatında görev yapan ve komisyon ile Genel Kurul çalışmaları ile ilgili çalışanlardan, Cumhurbaşkanını yardımcılarını, bakan ve yasama çalışmalarına katkı sağlamak amacıyla kurumlarınca görevlendirilen kamu görevlilerinden ve çağırılan uzmanlardan başka kimselerin girmesi yasaktır.⁽⁶⁾

Girenler Başkanlıkça dışarı çıkartılır.

Ziyaretçilerin ziyaret usulleri bir yönetmelik ile düzenlenir.

T.B.M.M. eski üyeleri :

Madde 167 – (Değişik : 14/6/1973 - 586 S. Karar/1 md.)

Türkiye Büyük Millet Meclisi eski üyeleri, yasama, ödenek ve yolluk, Genel Kurul ve parti grup toplantılarına girme hakları dışında kalan ve Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerine tanınan bütün haklardan yararlanırlar.

Basın :

Madde 168 – Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurul ve komisyonlarındaki çalışmaları takibedecek basın ve yayın mensuplarına, Başkanlıkça özel bir giriş kartı verilir. Bu kartı taşımayan basın ve yayın mensupları, Türkiye Büyük Millet Meclisinde basına ayrılan yerlere giremezler. Bu özel kartlarla ilgili esaslar, Başkanlık Divanınca kararlaştırılır.⁽¹⁾

(1) TBMM'nin 16/5/1996 tarih ve 424 sayılı Kararıyla, bu maddede yer alan "Cumhuriyet Senatosu Başkanlık Divanıyla anlaşmak suretiyle" ibaresi metinden çıkarılmıştır.

(2) TBMM'nin 27/7/2017 tarihli ve 1160 sayılı Kararıyla, bu fıkrada yer alan "açıkça af dilerse" ibaresinden sonra gelmek üzere "izleyen birleşimden itibaren" ibaresi eklenmiştir.

(3) TBMM'nin 9/10/2018 tarih ve 1200 sayılı Kararıyla, bu fıkrada yer alan "Muhafız taburu ile" ibaresi metinden çıkarılmıştır.

(4) TBMM'nin 9/10/2018 tarih ve 1200 sayılı Kararıyla, bu fıkrada yer alan "Bakanlar Kurulu üyeleri" ibaresi "Cumhurbaşkanı yardımcılarını veya bakanlar" şeklinde değiştirilmiştir.

(5) TBMM'nin 9/10/2018 tarih ve 1200 sayılı Kararıyla, bu fıkrada yer alan " Muhafız taburu ile güvenlik kuvveti " ibaresi "Güvenlik için tahsis edilen kuvvet" şeklinde değiştirilmiştir.

(6) TBMM'nin 9/10/2018 tarih ve 1200 sayılı Kararıyla, bu fıkrada yer alan "Meclis memur ve hizmetlilerinden, Hükümetin iş için gönderdiği memurlardan" ibaresi "Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı İdari Teşkilatında görev yapan ve komisyon ile Genel Kurul çalışmaları ile ilgili çalışanlardan, Cumhurbaşkanını yardımcılarını, bakan ve yasama çalışmalarına katkı sağlamak amacıyla kurumlarınca görevlendirilen kamu görevlilerinden" şeklinde değiştirilmiştir.

Türk ve yabancı basın ve yayın mensuplarına özel dinlenme locaları ve çalışma büroları ayrılması, Meclis binasının diğer kısımlarına girebilmeleri ve basın ve yayın mensuplarına ilişkin sair hususlar, Başkanlık Divanınca hazırlanacak bir yönetmelik ile düzenlenir.

Dinleyiciler :

Madde 169 – Dinleyiciler, birleşimin devamı süresince kendilerine ayrılan yerlerde sükünat içinde ve Genel Kurulun vakarına uygun bir şekilde oturmak zorundadırlar.⁽³⁾

Dinleyiciler görüşmelerde, kabul veya ret yönünde söz, alkış yahut herhangi bir hareketle kendi düşüncelerini ortaya koyamazlar.

Bu yasağa uymayanlar, o yerin düzenini korumakla görevli olanlar tarafından hemen dışarı çıkarılırlar.

T.B.M.M. içinde suç işlenmesi :

Madde 170 – Türkiye Büyük Millet Meclisi bina, bahçe ve arsaları içinde milletvekilleri ile Cumhurbaşkanı yardımcılarını ve bakanlardan başka bir kimse bir suç işler ve bu suç savcılığın kendiliğinden kovuşturma açamayacağı fiillerden olursa, görevliler sanığı dışarı çıkarır.⁽⁴⁾

Eğer suç, savcılığın kendiliğinden kovuşturma açabileceği fiillerden ise, sanık hemen savcılığa teslim edilir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin suç işlemeleri halinde Anayasanın 83 üncü maddesindeki hükümlere göre işlem yapılır.⁽¹⁾

ONBEŞİNCİ KISIM

Türkiye Büyük Millet Meclisinin iç hizmetleri

BİRİNCİ BÖLÜM

İdari işler

İç hizmetlere dair mevzuat :

Madde 171 – Türkiye Büyük Millet Meclisinin iç hizmetleri, Kanunlara ve bu İçtüzüğe uygun olarak yürütülür. Anayasa'ya kanuna ve İçtüzüğe uygun olmak şartıyla Başkanlık Divanı, Türkiye Büyük Millet Meclisinin iç hizmetlerine ait olmak üzere düzenleyici kararlar alabilir.⁽²⁾

Türkiye Büyük Millet Meclisinin heyetle temsili :

Madde 172 – Türkiye Büyük Millet Meclisinin temsil edilmesi gereken yurt içindeki törenlerde, Başkan veya Başkanlık Divanı Üyeleri Türkiye Büyük Millet Meclisi adına hazır bulunur.

(1) TBMM'nin 16/5/1996 tarih ve 424 sayılı Kararıyla, bu maddede yer alan "Anayasanın 79 uncu maddesi ibaresi, "Anayasanın 83 üncü maddesi olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

(2) TBMM'nin 16/5/1996 tarih ve 424 sayılı Kararıyla, bu fıkranın son cümlesi ile "Sırf" kelimesi metinden çıkarılmıştır.

(3) TBMM'nin 9/10/2018 tarih ve 1200 sayılı Kararıyla, bu fıkrada yer alan "sükünat içinde" ibaresinden sonra gelmek üzere "ve Genel Kurulun vakarına uygun bir şekilde" ibaresi eklenmiştir.

(4) TBMM'nin 9/10/2018 tarih ve 1200 sayılı Kararıyla, bu fıkrada yer alan "milletvekillерinden ve Bakanlar Kurulu üyelerinden" ibaresi "milletvekilleri ile Cumhurbaşkanı yardımcılarını ve bakanlardan" şeklinde değiştirilmiştir.

Böyle bir törene Türkiye Büyük Millet Meclisi adına bir heyet gönderilmesi gerektirdiği takdirde, bu heyet üyelerinin sayısı, Başkan tarafından tespit edilir. Bu heyetle her siyasi parti grubundan en az bir milletvekili bulunur. Bu heyete, Başkan veya göstereceği Başkanvekilliklerinden birisi başkanlık eder.

T.B.M.M. kütüphane ve arşivinden faydalanma :⁽²⁾

Madde 173 – Türkiye Büyük Millet Meclisi kütüphane ve arşivinden faydalanma şartları, Başkanlık Divanınca onaylanacak bir yönetmelikle düzenlenir.⁽¹⁾⁽²⁾

İKİNCİ BÖLÜM

Milletvekilliği ile ilgili belgeler ve işaretler

Hal tercümesi varakası :

Madde 174 – Milletvekilleri Meclise katıldıkları ilk günlerde Başkanlığa birer hal tercümesi varakası verirler.

Bu varakada milletvekilinin :

1. Soyadı ve adı;
 2. Baba adı;
 3. Doğduğu tarih ve yer;
 4. İkametgahı;
 5. Tahsil derecesi; bildiği yabancı diller; varsa ihtisası, ilmi rütbeleri, madalya ve nişanları ile eserleri;
 6. Mesleği;
 7. Evli olup olmadığı; eşinin adı; varsa çocuklarının sayısı ve adları;
- ile gerekli diğer hususlar yazılır.

Sonradan olacak değişiklikler, milletvekili tarafından yazıyla Başkanlığa bildirilir.

(Mülga dördüncü fıkra: 9/10/2018 -1200 S.Karar/25 md.)

Milletvekilleri ayrıca, kanunlar gereğince doldurmaları gereken diğer belgeleri ve mal bildirimini Başkanlığa verirler.

Tanıtıcı belgeler :

Madde 175 – Milletvekilllerine, bir kimlik cüzdanı, rozet, hamail ve bindikleri vasıtayı tanıtıcı plaka veya işaret verilir.

Milletvekilliğiyle ilgili belge ve işaretlerin nitelikleriyle nerelerde kullanılacağı, Başkanlık Divanınca yapılacak bir yönetmelikte tespit olunur.

Eski milletvekillere de rozet ve şekli Başkanlık Divanınca tespit edilecek ayrı bir kimlik cüzdanı verilir.

(1) TBMM'nin 16/5/1996 tarih ve 424 sayılı Kararıyla, bu maddede yer alan "Türkiye Büyük Millet Meclisi Kitaplık Karma Komisyonunca hazırlanıp Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu" ibaresi metinden çıkarılmış; "Divanlarınca" kelimesi "Divanınca" şeklinde değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

(2) TBMM'nin 9/10/2018 tarih ve 1200 sayılı Kararıyla, bu madde başlığı ve birinci fıkrada yer alan "kitaplığundan" ibareleri "kütüphane ve arşivinden" şeklinde değiştirilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Mali işler

Türkiye Büyük Millet Meclisi Bütçesinin hazırlanması :

Madde 176 – Türkiye Büyük Millet Meclisi Bütçe tasarısı İdare Amirleri tarafından hazırlanıp Başkanlığa sunulur. Bütçe tasarısı Başkanlık Divanınca incelenerek son şeklini alır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Bütçesinin sadece Türkiye Büyük Millet Meclisi hizmetlerine dair maddelerinden yapılacak harcamalarla ilgili verile emirleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı tarafından imzalanır.

Hangi verile emirlerinin kendi yerine İdare Amirleri tarafından imzalanacağını, Başkan takdir eder.

Bina, bahçe ve arsaların yapım, imar ve onarımı hakkındaki kararlar, Başkanlık Divanınca alınır.

Harcamaların denetimi :

Madde 177 – Hesapları İnceleme Komisyonu, Genel Kurulca kabul edilen Türkiye Büyük Millet Meclisi Bütçesiyle Meclise bağlı bütçelerin tatbikatına nezaret eder.

Saymanlığın denetlenmesi yılda altı defadan az olamaz.

Komisyon, söz konusu incelemelerinin sonucunu bir raporla Genel Kurula sunar.

Harcamaların vize edilmesi :

Madde 178 – Verile emirleri, Hesapları İnceleme Komisyonu Denetçi Üyesi tarafından harcamanın yapılmasından önce vize edilir.

Denetçinin özürlü olması halinde, bu görevi, komisyonun sözcüsü yapar.

Hesapları İnceleme Komisyonu Denetçi Üyesi veya onun izinli veya özürlü olması halinde Sözcüsü, tatil ve araverme sırasında Ankara'da bulunur.

Eşya ve demirbaşların denetlenmesi :

Madde 179 – Türkiye Büyük Millet Meclisi eşya ve demirbaş defterleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi İdare Amirleri tarafından tutulur ve Hesapları İnceleme Komisyonuna sunulur.

Komisyon, mevcut eşya ve demirbaşları, kurul halinde denetler ve bahis konusu defterleri inceleyerek, raporunu, Genel Kurula sunar.

Kesin hesap:

Madde 180 – Hesapları İnceleme Komisyonu, her mali yılın sonunda, Türkiye Büyük Millet Meclisine ait geçen yıl bütçesinin kesinhesabını bir raporla birlikte Genel Kurula sunar.

Genel Kurul bu rapora bilgi edinmekle yetinir.

ONALTINCI KISIM
Çeşitli hükümler

İçtüzüğün değiştirilmesi:

Madde 181 – İçtüzükte değişiklik yapılmasını öngören teklifler, Millet vekillerince yapılabilir. Bunlar hakkında Kanun teklifleri hakkındaki hükümler uygulanır.

Bu teklifler, Anayasa Komisyonunda incelendikten sonra, bu komisyonun raporu esas olmak üzere, Genel Kurulda görüşülür ve sonuçlandırılır.

Anayasa Komisyonu, İçtüzükte gördüğü boşluk ve aksaklıkları ve bunların doldurulması ve düzeltilmesi için uygun gördüğü tedbirleri, bir rapor halinde Meclis Başkanlığına sunar. Bu rapordaki görüşler Başkanlık Divanınca da benimsenirse, Meclis Başkanı İçtüzükte gerekli değişiklik tekliflerinin yapılması için Genel Kurulu uyarır.

İçtüzük değişiklikleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi kararı olarak Resmi Gazete'de yayımlanmakla yürürlüğe girer; kararda, ileriye ait başkaca bir yürürlük tarihi de gösterilebilir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi kararlarının yayımlanması ve yürürlüğe girmesi:

Madde 182 – Bu İçtüzükte bahis konusu Başkanlık Divanı tarafından hazırlanan yönetmelikler ve düzenleyici kararlar Resmi Gazete'de yayımlanmakla yürürlüğe girer; kararda ileriye ait başkaca bir yürürlük tarihi de gösterilebilir.

Meclis kararları ile Meclisin yaptığı seçimlerin sonuçlarından ve Başkanlık Divanı kararlarından hangilerinin Resmi Gazete'de yayımlanacağı Başkanlık Divanının hazırlayacağı bir yönetmelikte belirtilir.

Sürelerin tatil ve araverme sırasında işlememesi:⁽¹⁾

Madde 183 – Bu İçtüzükte gösterilen süreler, aksi Anayasa, kanun veya İçtüzükte belirtilmedikçe, tatil ve araverme sırasında işlemez.⁽¹⁾

ONYEDİNCİ KISIM

Son hükümler

Dahili Nizamnamenin yürürlükten kalkması:

Madde 184 – Anayasa'nın 3. geçici maddesi gereğince Türkiye Büyük Millet Meclisinde uygulanan 1 Kasım 1956 tarihli Türkiye Büyük Millet Meclisi Dahili Nizamnamesi işbu Tüzüğün yürürlüğe girmesi tarihinde yürürlükten kalkar.

Yürürlük tarihi:

Madde 185 – Bu İçtüzük, 1 Eylül 1973 tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme:

Madde 186 – Bu İçtüzük, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından yürütülür.

(1) TBMM'nin 9/10/2018 tarih ve 1200 sayılı Kararıyla, bu madde başlığı ve birinci fıkrada yer alan "tatil" ibarelerinden sonra gelmek üzere "ve araverme" ibaresi eklenmiştir.

5/3/1973 TARİH VE 584 SAYILI TBMM KARARI İLE YÜRÜRLÜĞE KONULAN İÇTÜZÜĞE EK VE DEĞİŞİKLİK GETİREN KARARIN YÜRÜRLÜĞE GİRİŞ TARİHLERİNİ GÖSTEREN ÇİZELGE			
Ek ve Değişiklik Getiren Tüzüğü Yürürlüğe Koyan Kararnamenin			
Tarihi	Numarası	584 Sayılı Tüzüğün Değiştirilen Maddeleri	Yürürlüğe Giriş Tarihi
14/6/1973	586	-	1/9/1973
17/3/1977	641	-	24/3/1977
4/4/1977	643	-	4/4/1977
19/9/1978	674	-	19/9/1978
20/2/1992	163	-	22/2/1992
16/5/1996	424		Yayımlı tarihi olan 24/5/1996 tarihini izleyen ay başında
7/2/2001	713	-	9/2/2001
10/12/2002	750	-	11/12/2002
10/4/2003	766	-	12/4/2003
30/6/2005	855	91	1/7/2005
31/1/2007	884	91	3/2/2007
2/6/2007	894	91	5/6/2007
9/10/2007	902	77	11/10/2007
13/11/2013	1052	10, 11, 20,56	14/11/2013
27/7/2017	1160	3, 19, 37, 54, 56, 57, 58, 63, 73, 81, 87, 102, 143, 160, 161, 163	1/8/2017
9/10/2018	1200	2,3,7,17,19,21,23,24,26,29,30,31,32,34,35,36,37,38,39,40,42,49,51,52,59,60,62,69,70,73,74,75,76,77,78,79,80,81,84,85,86,87,88,89,90,91,92,93,95,96,97,98,99,100,101,102,104,106,107,108,109,110,111,112,114,116,118,119,120,121,123,124,125,126,127,128,129,131,132,133,134,135,138,142,155,163,164,165,166,169,170,173,174,183,	16/10/2018